

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3.

Περίοδος Β — Έτος Αον (16ον)

ΑΡΙΘ. 24(633)

Σάββατον, 25 Μαΐου 1919.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ: Υμνος: Βιολί - Πώς νι σήσω.
ΠΙΚΡΗΓΚΗΘΗΣ: Έπιγράμματα.
ΚΥΡΑ ΘΕΡΟΥ: Η συναλία του Ρυθίου.
ΛΑΥΡΑΣ: Όταν μιλι άγάπη χάνεται.
ΠΟΛΥΔ. ΠΑΠΗΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ: Το πρώτο ταξί-
 δι τ' άδερφού μου.
ΗΛΒΕ. ΜΩΡΡΕΥΤΗΣ: Δάσκαλοι και παιδιά.
Κ' ΚΑΡΘΑΙΟΣ: Σπ... Ντάτιας!
ΑΠΟΚΛΥΚΟΣ: Φιλολογικά έπιτομήματα.

Ο ΝΟΥΜΑΣ: Φαινόμενα και Πράγματα.
ΗΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ: Αίθητικές σελίδες.
ΕΛΜΙΝΑ ΠΑΡΤΗΛΙΑΚΗ: Το δαχτυλίδι.
Κ. ΜΑΛΗΣ: Η αισθητική άγωγή των παι-
 διών μας.
ΗΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ: Η παράσταση του Οιδίποδα.
ΠΡΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΗΣ: Η ιδέα του Ρούχου.
ΑΠΟ ΒΛΟΜΑΛΑ ΣΕ ΒΛΟΜΑΛΑ: Ξένη φιλολογία.
 Κοινή γνώμη. — Χωρίς γραμματόσημο.

Η ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΤΟΥ "ΝΟΥΜΑ,"

Σκίτσο ΣΠ. Βανδύρου.

★ ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ ★

ΠΕΡΙ ΓΛΩΣΣΗΣ

Αγαπητέ «Ριζοσπάστη»,

Δεν ξέρω, αν στον μακάριο τόπο μας επιτρέπεται να γράψω, αλλά νομίζω, πως απαγορεύεται ο ένας καθηγητή από της έδρας του Πανεπιστημίου να αποκαλή τους φοιτητές, που τολμούν να έχουν διάφορες αντιλήψεις από τον κ. καθηγητή, δεικνύοντας το "Εθνός", και να τους αποδώσει την άτιμωτική κατηγορία, πως γίνονται «μαϊλιάροι» (κατά τον κ. καθηγ.), για να κολακεύσουν τους σήμερα κρατούντες για να παίξουν θέσεις.

Νομίζω μάλιστα, πως η κυβέρνηση πρέπει επί του προκειμένου να μην αφήσει το πράγμα άρρατιζομένο και τον κ. Χατζηδάκη ελεύθερο να σπέρνει ζιζάνια μεταξύ των φοιτητών, που, όπως ξέρουμε από προηγούμενα παραδείγματα, φέρνουν πάντα βλάβη κ' έχουν δυσάρεστες συνέπειες.

Μέ τιμή

Κ.
"ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ,,

"ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΓΓΕΛΑ,,

Ο κ. Α. Η. Ταγκόπουλος είναι ο φοβερός και ευελλώδης δημοσιογράφος που απλώνει, από μίαν δεκαοκταετήν τώρα, πελώριος αυτός, την σκοτεινήν και όργισμένην ομίαν του από τας στήλας του «Νουμά», επάνω εις όλην μας την φιλολογικην κίνησιν. Γι αυτό μεταξύ των ένταυθα μορφωμένων και των φιλολογούντων επιστεύθη πάντοτε δι ο διευθυντής του «Νουμά» εγκλείεται όλόκληρος και αποχλειστικά εις την επικίνδυνον αυτήν ιδιότητά του ως παιτασιού και πρωτομάχου της δημοκρατικής ιδεολογίας.

Πλάγη! Και ξεχεται τώρα ο «εξακατωτής» αυτός του Μισορωτισμού, που σόλες τις καρικατούρες του εμφανίζεται ως αποτρόπαιος λυκάνθρωπος, μασδών σάρκας και οστά καθαρευοσάνων και εξερευνημένος κόλασιν γλογοίν και άρδών έναντιον της έντοπιου δασκαλωσίνης και στενοκογαλιάς, με ένα καινούργιο βιβλίο του «Πίσω από τα Κάγκελα», να μās δεί-

ξη ένα γενεσιουργικόν άληθινά παλιόν τραγερόθητος και πόνον πλατειού και μεγάλον για την πολύ μεγάλην δυστυχίαν των ανθρώπων των φιλικισμένων ιδιαίτερος.

Μία άπειρη καιλωσίνη, ένας άπειρατος λυγρός θαθεία και ισόρροπα δεμένος στο νόημα της έφηλής δημιουργικής αποδόσεως, μία γλέκα και μία ροσιαιγία άγαθούνης πλημμυρίζον από άζωη σε άζωη το βιβλίο αυτό του κ. Ταγκόπουλου. Σειρά από σκίτσα ζωής πολέμουης και ποικιλιάτης, ανεμής για χίλιες αίτιες μουσικές και άκαταρήτες από το γέως και την άδυσμετην ζωην εις τα θαυτά και σιανά κελιά των φυλακών. Οι πόνοι της ζωής αυτής, οι χωρές της, οι τοέλλες της, οι ροσιαιγίες της, ή όμοή της και το κατσούγισμά της, ή άνορεξιά της και ή έλλπίδα της, δη ή λάμψις και το μούζωσμα των ηγών, των καρδιών και των διανοιών, που άποτελούν το όντολον των ανθρώπων βάρβαρον που ζούν την ζωην αυτήν «πίσω από τα κάγκελα» της φυλακής, κινούνται τραγικά και ροθιικά, γρηγορά και σιωπηλά, γέρω από τον ίδιον ποιητήν συγγροη έα του μικρού αυτού βιβλίου ως σμήνη καλοβόλων εμπειρίσεων, γέρω από την άγλήν της ψυχής του. Ψυχή και αυτή πορευμένου και ήρωος, που έοδωθη, ύστερ' από τριαιταλέντε χρόνων πνευματικούς άγώνας, ως κατάδικος, εις την φυλακήν για παράλειψη «εκ κοινησίτητος» των λογοκριτικών του καθηκότων!...

Η ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑ

Η Λογοκρισία έχει πάσει τον κατήγορον. Δεν γνωρίζει πλέον ούτε κατεύθυνσιν, ούτε όρια. "Εγινεν ό,τι θέλετε. Ακόμη και άστυνομία ήδων. "Όταν γράφομεν άστυνεύμενοι πως οι παπάδες «δεν πρέπει να γεννούν καλογήρους για να κατορθωθή ή όλιγότευσις των καλογήρων», ή Λογοκρισία άγαιρεϊ την φράσιν για να μη θυμάση ό... Σονίνο. Και όταν πάλιν πειράζομεν τον κ. Γαβριηλίδην με κάποιον κατάλληλον επίθετον, οι «μαθηταί» του μās το άγαιρούν, διότι θίγονται τα σεμνέροντα του... κ. Βενιζέλου.

Καταργήσατε την Λογοκρισίαν! Έκατήρησε γρητικόλο!

"ΚΟΙΝΩΝΙΑ,,

ΤΟΠΟΘΕΤΕΙΤΕ ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΑ ΣΑΣ ΕΙΣ ΕΝΤΟΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ

ΔΙΑΤΕΘΕΝΤΑ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ	ΔΡ.	198,591,297
ΕΞΟΦΛΗΘΕΝΤΑ	"	96,310,800
ΕΝ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ	"	92,280,497

Δίδουν τόκον 5 ο)ο τὰ έξάμηνα και 4 1)2 ο)ο τὰ τρίμηνα.
Ο τόκος των είνε άππλλαγμένος παντός φόρου και παντός τέλους.
Είνε ήγγυημένα υπό του Κράτους και υπό της Έθνικης Τραπεζής.
Πληρώνονται άμέσως εις την λήξιν των από την Έθνικην Τράπεζαν και προεξοφλούνται υπό της ιδίας.
Μεταβιβάζονται δι' άπλης παραδόσεως εις άλλον όπως τὰ χαρτονομίσματα, ή δι' όπισθογραφήσεως, όπως αί συναλλαγματικά.
Αποτελούν δηλαδή ρευστόν χορήμα, πρόχειρον εις κάθε στιγμήν, με την διαφοράν μόνον ότι δίδουν και τόκον μεγαλύτερον από κάθε άλλην κατάθεσιν.
Εκδίδονται εις ποσά 100, 500, 1,000, 10.000 και 100.000 δραχμών.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ, ΟΠΟΥ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΤΡΑΠΕΖΑΙ Ή ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΡΑΠΕΖΩΝ.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' - ΕΤΟΣ Α' (16^{ον})

Ἀθήνα, Σάββατο, 25 Μαΐου 1919

ΑΡΙΘ. 24 (883)

“ΥΜΝΟΙ,,

ΒΙΟΛΙ

Τὸ δοξάρι σου μαχαίρι.
Τὸ βιολί σου, ἐγώ.
Σφάζεις. Τὸ σκληρό σου χέρι
ξέρω νὰ ὀδηγῶ.

Δάκρυ τοῦ βιολιοῦ τὸν ἦχο
στάζ' ἢ δοξαριά.
Τὸ κυλᾶ ἢ ψυχὴ στὸ στίχο
μ' αὔλη μαστοριά.

Μὲς στῆς τέχνης σου τὸ κῆμα
ποῦ ἀρμενίζεις, πᾶς,
μᾶς ξωθιάς παίρνεις τὸ σκῆμα
καὶ μ' ἀεροχτυπᾶς.

Ἄ! τάλᾳλητο τραγοῦδι
ἀφίλητο φιλί!
Σὰ μπουμπούκι γιὰ λουλουδι
γύρο ἀπ' τὸ βιολί...

Τὸ μαχαίρι σου μοῦ ἀγγίζει
τὴν καρδιά. Πονῶ.
Τᾶλικο αἷμα μου φλογίζει
τὸν μικρὸ οὐρανό.

Πλανεμένο τὸ φεγγάρι
μοίρεται βουβά.
Τὸ παιθητικὸ δοξάρι
ἐντὸς μου τὸ τραβᾶ.

Τῆς ζωῆς λυγὰ τὰ τέλια
μᾶς θυσίας ὀρμη.
Στὰ θλιμένα χαμογέλια
ποιὰ χαρὰ θερμὴ!

Μὲς στῆς νύχτας τὴν ἀχνάδα
— θεία παρηγοριά —
σὰ μιὰν ἀσθηστὴ λαμπάδα
τρέμ' ἢ δοξαριά.

Κ' ὕστερα μηνώνοντας πάλι
τὴν ἀνατολή,
νέα πνοὴ ἀπ' τὸ μυρογιάλι
ὁ ἦχος στὸ βιολί.

Μὲς στ' ἀψὰ τὰ μεσημέρια
τί δροσιὰ ὁ σκοπὸς!...
Φωτοπάλατα, λημέρια,
κόσμος χαρωπός.

Τὰ χινόπωρα, οἱ χειμῶνες
κ' ἢ καλοκαιριά,
ποιὰ πλημύρα στοὺς αἰῶνες,
ποιὰ φρυονεριά!

Τὸ δοξάρι σου νὰ λείψη—
πάει μου κι ὁ σφυγμός...
Ἄ! ὅλα ἢ μοῖρα ἄς τὰ συντρέψη!
Κι ὁ βαθὺς λυγμός

τῆς στερνῆς, ποῦ θὰ σωπάσῃ,
μαύρης δοξαριάς,
—χάρος, ἀέρας μὲς στὴν πλάσῃ,
νότος καὶ βοριάς.

ΠΩΣ ΝΑ ΣΒΗΣΩ

Τῆς ἐξοχῆς προσκέφαλο
χάρισέ μου ἓνα βράδι,
ν' ἀπολάψω τὸν ὕπνο μου
στ' ἀνοιξιᾶτικο χᾶδι.

Μὲ τὰ πρῶτα χαράματα
μαγικὰ νὰ ξυπνήσω,
κι ὅλη μέρα, στὸ ἠλιόνειρο
τῆς χαρᾶς σου, νὰ ζήσω.

Μὲς στ' ἀπόσκια τοῦ κήπου σου,
στὸ καλύβι σου ἀπ' ὄξω,
νὰ δεθῶ μὲ τὸν ἔρωτα,
κάθε μῖσος νὰ διώξω.

Τοῦ ἀπονήρευτοῦ γέλιου σου
τὸ τραγοῦδι ν' ἀκούσω.
Μὲς στὴ γάργαρη ἀνάδρα του
ποιὰ κρῖματα νὰ λούσω!

Κι όταν καταμεσήμερα
πέσει γαλήνη γύρο,
στά χρυσόμαυρα μάτια σου
ζυγισμένος να γείρω.

Τὰ χωράφια ν' ανοίξουνε
παπαρούνες γεμάτα,
μὰ τάγκάθια τῆς φρόνησης
νὰ μοῦ φράξουν τὴ στράτα.

Καὶ σὰν ἔρθῃ τὸ σούρουπο
καὶ μάθεις πὼς θὰ φύγω,
τάσυγγεφιαστο βλέμα σου
νὰ θαμπώσει γιὰ λίγο.

Μ' ἓνα δάκρυ ἀφανέρωτο
τὴν καρδιά σου νὰ βρέξω,
δέντρα, δρόμους, φαντάσματα,
στεφάνι νὰ τὰ πλέξω.

Δουλειά, φαρμάκι, σκίψιμο...
Στὴ ζωὴ μου καμὰ σκόλη.
Πληγωμένος, μεσάνυχτα
νὰ γυρίσω στὴν πόλη.

Νὰ φτάσω ἀγάλια σίτι μου,
μὲ θολό, μαῦρο πνέμα,
νὰ πέσω στὸ κρεβάτι μου
σὰ νὰ μούλειψε τὸ αἷμα.

Καὶ πρὶν χάσω τὰ χνάρια σου
σὲ χάρον μονοπάτια,
νὰ γυρέψω τὴ μάνα μου
νὰ μοῦ κλείσῃ τὰ μάτια.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΣΤΟ ΚΑΤΖΗΔΑΚΗ

Σ' ἔχουνε γιὰ Καθηγητή, κι ἀπάνω ἀπὸ τὴν ἔδρα
στήνεις γιὰ τὴ Δημοτικὴ κατηγορίας ἐνέδρα.
καὶ γιὰ νὰ σὲ πιστέψουνε—ὡ πονηριά μεγάλη—
μὲ κόθορνο δημοτικὸ τὸ βῆμα σου προβάλλει

ΣΤΗΝ ΤΡΙΑΝΤΡΙΑ

Μὲ τοῦ Ψυχῶς μονεχὰ τὴ γλωσσικὴ σημαία
θὰ πιάσετε μὲς στὰ σκολειὰ πλούσια ζωὴ καὶ νῆα
Μ' ἓνα δειλὸ βῆμα μπροστά, μὲ πίσω δέκα βήματα,
τὴν καθαρεύουσα φελὰν τέτοια παραπατήματα.

ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ

Μὴν εἰστε φοβιστάρηδες· ὁ φόβος ὅλα μπλέκει
ἢ ἢ νόθα καθαρεύουσα θέλει σκληρὸ πέλεκι.

ΣΤΟΝ ΠΑΡΟΡΙΤΗ

Τῆς τέχνης τοῦ Ξενοπούλου μᾶς εἰδείξες τὰ τέρατα,
καὶ μὲ τὴν κρῆση σου ἐπιασες τὸν ταῦρο ἀπὸ τὰ κέρατα.

ΑΝΤΙΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Στὴ χώρα τῆς τσαφλατανιάς καὶ τῆς δολομπαφίας
«Ἐφαρμοσμένη ἀισθητικὴ» διδάσκει ὁ Ζαχαρίας.

ΠΙΚΡΑΓΚΩΣΗΣ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Η ΣΥΝΑΓΜΙΑ ΤΟΥ ΡΙΑΔΗ

Τὴν περασμένη Πέμπτη—ἦταν 16 τοῦ Μάη—ἐ-
παρουσίασε ὁ Αἰμίλιος Ριάδης τὸ μουσικὸ του ἔργο
μ' ἓνα κονσέρτο στὸ Δημοτικὸ θέατρο. Ἡ μέρα αὐτὴ
μοῦ θυμίζει μιὰν ἄλλη ἱστορικὴ μέρα γιὰ τὴ μουσικὴ
στὴν Ἑλλάδα, τὴ μέρα ποῦ—πάνε τώρα δέκα χρό-
νια—πρωτακουσθῆκε στὴν Ἀθήνα τὸ Ἑλληνικὸ τρα-
γοῦδι τοῦ Καλομοίρη. Ἀπὸ τότε ὡς τώρα ὁ Καλο-
μοίρης ἐδούλεψε ἀκολουθώντας τὸ πρόγραμμά του,
βαδίζοντας ἴσια πρὸς τὸν σκοπὸ του, δικαιοσύνης
κἀνε προδοκία μᾶς, γεμίοντας τὴ μουσικὴ ἀτμό-
σφαιρα μὲ τὰ μεγαλότονα ἔργα του.

Ὅμως ὡς τώρα, ἔξω ἀπὸ τὴ δική του, καμμιὰ
ἄλλη σημαντικὴ μουσικὴ παραγωγή μὲ ἔθνικὸ χαρα-
χτερὰ δὲν φανερώθηκε στὸν τόπον μᾶς. Γι' αὐτὸ εἶ-
ναι ξεχωριστὴ ἡ χαρὰ καὶ ἡ μυστοία στὴν ἐμφάνισή
αὐτῆ, ἐνὸς νέου μουσικοῦ μὲ ἐπιτελῶς ἑθνικὸ χαρα-
χτερὰ μῆλο τὸ ἔθνικὸ χροῶμα ποῦ γεμίζει ἀπ' ἀκρῆ
δ' ἀκρῆ τὸ ἔργο του.

Τώρα καὶ λίγον καιρὸ, σὲ κάποιον κονσέρτο τῆς
Στρατιωτικῆς ὀρχήστρας, ἀκούσθηκαν τρία «Μακε-
δονικὰ τραγοῦδια» τοῦ Ριάδη. Μᾶς ἐξάφνιασαν—
δὲ μᾶς ἱκανοποίησαν. Ὁραῖες μουσικὲς στιγμὲς ἄ-
νισα ἐξελιγμένες, μουσικὴ ἀπάνω σὲ κείμενο γαλλι-
κὸ, ὅπως δὴποτε ἀτυχῆ ἐκλογή γιὰ μιὰ πρώτη ἐμφά-
νιση.

Γι' αὐτὸ τὸ κονσέρτο του μᾶς ἦταν μιὰ ἀληθινὴ ἀ-
ποκάλυψη.

Ἄν τὴ μέρα αὐτὴ τὴν θεωροῦ ἱστορικὴ, δὲν εἶναι
μονάχα γιὰ μᾶς φανερώνεται μιὰ νέα δημιουργία
ποῦ στηρίζεται ἀπάνω στὸ ἔθνικὸ μᾶς μουσικὸ ὄλυκ—
κλιμακες, ρυθμοὺς, καὶ κάποιον κάποιον μοτίβα, μὲ τὴν
πιο μοντέρνα ἀρμονικὴ ἐπεξεργασία—κἀνε μαθητὴς
θὰ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ κἀνῃ τέτοιες δοκιμὲς καὶ
τολμηρότερες ἀκόμα—ἀλλὰ γιὰ τὴ δημιουργικὴ
προῆ ποῦ φανερώνεται σὲ ἄπειρες περιπτώσεις εἶ-
ναι τέτοια, ποῦ νὰ καθιερώσῃ μὲ τὴν ἀναντίρρητη
ἐπιβολὴ τῆς τῆ φόρμα—ἀρμονικὴ ἢ ρυθμικὴ—ποῦ
ἔκρινε ἀπαραίτητη γιὰ τὸ ἔξωτερικὸ τῆς φανέρωμα.

Θέλω ἀμέσως νὰ ξεχωρίσω τὰ σημεῖα ὅπου μοῦ
φανερώθηκε ἐναργέστερη ἡ θεία αὐτὴ προῆ μῆσα
στὸ ἔργο τοῦ Ριάδη. Εἶναι ἡ «Ὀδαλίσκη» καὶ ἡ
«Σαλονίκη» στὰ «Γιασεμιά καὶ Μιναρέδες», εἶναι τὸ
«Νανούρισμα» ἀπὸ τὰ «Μακεδονικὰ τραγοῦδια», εἶ-
ναι τὰ «Μετανοιώματα» ὅλη ἡ σειρά, καὶ ἀπ' αὐτὰ
πάλι «Τὸ τραγοῦδι τῆς Ὀδαλίσκῃς», ξεχωριστὸ δια-
μάντι.

Σ' αὐτὰ ὅλα φανερώνεται ἡ ἐμπνευση τοῦ Ριάδη,
δροσερὴ καὶ ἀνθόρμητη, χωρὶς καμμιὰ προσπάθεια.
Τὸ ἐπιτηδευμένο, τὸ μαπιετέ, ἢ ἐπίδειξη παρὰ φε-
νης τεχνουργίας ποῦ μᾶς ἐξάφνιασε δυσάρεστα στὸ
ἄκουσμα τῶν πρώτων του ἔργων, χάνεται ἐπιτελῶς
μπροστά στὴν εἰλικρίνεια τῆς συγκίνησής του. Καὶ
κατορθώνει νὰ μᾶς τὴ μεταδώσῃ αὐτὴ τὴ συγκίνηση
ἁπλῶ, χωρὶς ζητωκραυγὴ, καὶ μᾶς κἀνει νὰ ἐπικοινωνή-
σομε μὲ τὴν ἐσωτερικὴ ψυχικὴ οὐσία τῶν πραγμά-

των, δημιουργώντας μία μουσική διέθεση (stim-
mupg) όπως πολύ λίγοι μουσικοί το κατορθώνουν.
νουν.

Και—πρέπει να το ομολογήσουμε, και είναι για
επαινό του—το κατορθώνει αποκλειστικά με τη μου-
σική του, τόσο είναι υποβλητική και εσωτερική. Για-
ό λόγος όχι μονάχα δεν τον βοηθεί, μα του είναι
ένα εμπόδιο, που εύτυχως το παραμερίζει ήγεμονικά,
όπως αρμόζει σενα μουσικό της ιδιοσυγκρασίας του,
και τον μεταχειρίζεται μονάχα ως πρόφαση για το
μελωδικό ξετύλιγμα της φωνής που του χρειάζεται
ως μουσικό στοιχείο.

Ήταν εξαιρετικά τυχερός ο κ. Ριάδης να έχει για
εμπνεύτρια των τραγουδιών του την κ. Φωκά, που
σπανίως έτραγουδούσε με περισσότερο δρεξη, με πε-
ρισσότερον ένθουσιασμό, με περισσότερη διαίσθηση.

Το κοινό αυτό μας εφάνερωσε ένα έθνικό μας
μουσικό θησαυρό που μας ήταν άγνωστος ως τώρα.

Δεν θέλω να εύχηθώ του Ριάδη μεγάλα έργα. Για
την τέχνη μεγάλο και μικρό δεν έχει καμιά σημασία.
Τα τραγούδια του Σούπερι κι όχι οι συμφωνίες
του είναι οι τίτλοι του στην άθανασία. Το μόνο που
εύχεται μόλι μου την καρδιά στον άγρο μουσικό που
μας έδρόσισε και μας έσυγκλόνησε με τα τραγούδια
του, είναι να έχει μερόνυχια «άνοιχτο κι άγριον» το
αυτί του για νάρπάζει, στην εύλογη στιγμή της
δημιουργίας, το τραγούδι ως αναθρόσει από την
ψυχή του, για να μας το χαρίση, θείο δώρον, για
χαρά ή παρηγορία μας.

ΑΥΡΑ ΘΕΡΟΥ

“ΟΤΑΝ ΜΙΑ ΑΓΑΠΗ ΧΑΝΕΤΑΙ,,

Όταν μι' αγάπη χάνεται, σάν κάποιος να πεθαίνει.
Σεμνά κι' άθρονα ως διαβή το λείψανο που βγαίνει
κι' ευγενικός ο πόνος μας κ' ή θλίψη μας να μένει.

Είναι καρδιές, που δεν κρατούν σε τέτια άνεμοζάλη
και σέρνεται άπρεπα και κλισίει, ή μι' προστά στην άλλη
Τί τ' όφελος; τάχα οι νεκροί ξαναγυρίζουν πάλι;

Μές στ' άνθογυάλια γύρω μας λουλούδια πιά δεν πάνε:
Μιά μοσχομύριστη άγκαλιά, πριν τα πετάξης, κάνε
και τ' όνειρό μας που έσβυσε, σύρε μ' αυτά και όρνε.

Άφισε τ' άχειλάκια σου στερνή φορά σε μένα.
Νοιώθεις, καλή μου, τα φίλια πόσο είναι παγωμένα;
Σάν «τελευταίος άσπασμός» ταυριάζουν το καθένα.

Άπό τίς φλόγες που έλαμπαν κι' ύστράφτανε σάν ήλιοι,
στούς μυστικούς μας, ούφανούς που είχαν κρυφά άνυτελλε'
δεν μένει, ούτε όση χρειάζεται για νεκρικό καντήλι

Δόσε μου το χεράκι σου πάνω σου ν' άκουμπήσω
κι' ένα κερ' μαζί με σε στον τάφο εκεί να στήσω
για το νεκρό που χάσαμε, και δε γυρίζει πίσω.

Σύρα

Ν. Π. ΛΑΥΡΑΣ

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΤΡΕΙΔΙ Τ' ΑΔΕΡΦΟΥ ΜΑΣ

Ή μάνα μας—ή παπαδιά του Παπαχριστιάδου—
άκριτσοσά σωστή' μόνο παλικάρια, μόν' άγόρια γεννη-
θήσε. «Τά παλικάρια μ'», έλεγε και καυχούταν για
την εύτυχία της, διαν μας έδλεπεν άραδιαστά ή στην
έκκλησία να ψέλνουμε γύρω στον επιτάφιο, ή στα
βαφίτσια να τραπάμε με τις φωνές μας τον τροϊλο
της έκκλησι'άς των άγιοσαρανταμάριτων όπου ο πα-
τέρας μας ιερότευε ή στο σπίτι να τραγουδάμε τα ώ-
ραία «σαρκία», τα έρωτικά αυτά Τούρκικα τραγου-
δια, πάκμα τόσο ζωντανά τα θυμάμαι και τόσο δεν
μπορώ να τα ξεχάσω, να τα χωριστώ.

Το σπίτι μας ήταν έκκλησι'ά, εΐτανε σχολείο μου-
σικής. Ο δρόμος βοδίζε κάθε βράδι, διαν μαζωμέ-
νοι γύρω στον προσδύτερο άδερφό μας μαθαίναμε
τα ψαλίματα και τα λαμπρά τραπάγια της έκκλη-
σι'άς: το «Άνασι'άσεως ήμέρα», το «Άγγελος έ-
βόα», το «Άξιόν εστι» κι άλλα πολλά. Μακάριζεν
ή γειτονιά τη μάνα μας που εΐταν τέτοια μάνα και
τη ζήλευαν και ιουυχτερά τη δαγκάναν από το φρόνο
τους, διαν, θέλοντας να την πειράξουν πώς δεν είχε
κ' ένα κορίτσι, της λέγαν:—Άτυχη παπαδιά! Μα
κι αυτή ήξερε να «κουκουρίζ'» με λόγια καντερά για
να μη «χολομανού» τάχατες γιαφέ. Μήγαρις δεν
είχε κι αυτή τη φιλοσοφία της για «το άτύχημα»
αυτό.

— Τί τ'άθελα τα κορίτσια, Λαμπρινιώ, έλεγε στην
γειτόνισά μας πούχε τέσσερες θυγατέρες, στα χρό-
νια που φτάσαμ' τάγόρια έν' καλύτερα!

Τάχα δεν είχε δικιο; «Παλικάρια» λεγόμαστε και
κορίτσια είμαστε! Να τραθήσουμε νερό από το πη-
γάδι, να σφουγγαρίσουμε, να καθαρίσουμε την αϊλή,
να ποτίσουμε τα λουλούδια, να βοηθήσουμε σ'ένυ—
σάλλο: Να στρώσουμε μόνοι μας, να κοιμηθούμε μό-
νοι, να λουλούμε, να χιενιστούμε, άκόμα και τα
κοιμά μας να ράψουμε! Τί τ'άθελε άληθινά τα κο-
ρίτσια ή μάνα μας; Για φαγόρα ή για ζάλες;
«παλικάρια» λεγόμαστε, μα κορίτσια είμαστε». Εύ-
λογημένο σπίτι! Έφτά παλικάρια γύρω στο «σο-
φρά»—το στενόμακρο τραπέζι πούχε καμωμένο ο
μακαρίτης ο πατέρας μου λίθδες να τρώμε! Αυθ
πι'άτα φαγητό στις δυο γωνίες του τραπέζι'ου και
άπειρες φέτιες ψωμιού άσπρου κι άσράτου, αυτό εΐ-
τανε το στρώσιμό του.

Έκει να όης μασητό και γληγοράδα' όποιος προ-
φτάσει' άπλός τρόπος βλέπεις. Δεν είχαμε σάνε τώρα
τα χίλια δυο πι'άτα, τα περούνια και τα κοντάλια, τα
ποτήρια και τα μαχαίρια. Κοιτάζαμε την κοιλιά κι
όχι το τραπέζι. Με το ίδιο ποτήρι πίναμε δλοι, στην
ΐδια κόπια «χουλιαρίζαμε». Θυμάμαι τα βράδια
μετά το δείπνο τον πατέρα μου που έτοιμαζήτανε να
κοιμηθ'ή. Είχε τη συνήθεια να διαβά'η τον «από-
δειπνο». Άπό πρόνοια να μην μαλώνουμε, σάν παι-
διά πούμαστε πηγαίνοντας να κοιμηθούμε, ή να μη
τον ενοχλούμε με τα γέλια τάτελειώτα που μας πι-
νανε, τάμέρινα παιδιά, διάλεγε πάντα αυτή την ώ-
ρα, δυο, τούς πιο ζωερούς—εγώ είμανε ταχτικός ά-
ναγνώστης του—και υποθετώντας τον ένα στα δε-
ξιά και ζεστά τον άλλονε, στο χωριστό το δωμάτιο
με τ'άραίο τζάκι και δίπλα χάμω στο πάτωμα το μα-

λακό στρώμα, πού τὸν περίμενε, μᾶς ἔδινε δυὸ «ρολόγια», —διβίλια ἐκκλησιαστικά,— καὶ μοιράζοντάς μας τὴν ἀκολουθία μᾶς ἔβαζε μ' ἐυλάβεια νὰ διαβάσουμε ὁ καθένας τὸ μερικὸ του. Κ' ἐνῶ τᾶλλα μ' ἀδέρφια πῆγαιναν σὶὸ πλαγιὸν μεγάλο δωμάτιόν μας, πού χρησιμοποιεῖτε γιὰ κρεβατοκάμαρα μὲ τὰ στρώματα ἔτοιμα στρωμένα κάτω—κεῖνο τὸν καιρὸ δὲν εἶχαμε κρεβάτια σὶὸ σπῆτι—γιὰ ἔπνο, τὸ διάβασμα γινότανε μὲ μεγάλη κατάνυξη. Διαβάζαμε μεῖς, διάβαζε κι ὁ μακαρίτης σκεδὸν ἀκουσιτὰ προσφέροντας τὶς εὐκείες του, ἐνῶ χτένιζε τὰ μαλλιά του, ἢ ἔδραζε τὰ ρούχα του, ἢ ἔβηχε τὸν κακὸ του βήχα, πού τὸν κληρονόμησεν ἀπὸ τὴν ἐφτάχρονη ἀρρώστια του, πάνω σὶὸ κρεβάτι καὶ πού τόσο τὸν τυραννοῦσε. Ἀλήθεια, τί βήχας! Ἀκούονταν ἀπὸ πολὺ μακριά. Τόσο πού, τὴ νύχτα μάλιστα, διὰ τὸν περιμέναμε νὰ φᾶμε μὲ καρδιοχιτύπῃ γιὰ τὴν ἀρχιμά του, σ' ἀπόσταση μεγάλη καταλαβαίναμε τὸν ἐρχομὸ του. Ὡς κι ἡ γάτα μας—μιά γάτα γερόντισσα ἄσπρη μὲ μαύρες δοῦλες—ἀπὸ τὸ βήχά του νοιώθοντας τὸν ἐρχομὸ του, ἔτρεχε πρὸς τὴν θύρα μισουρίζοντας.

Ὁ Γιώργης, ὁ δεύτερος ἀπὸ τὸ μεγαλειτέρῳ μου ἀδερφῷ—μόλις τὸν θυμᾶμαι—εἶχε διαλέξει, ἀφοῦ τελείωσε τὸ μαχαλά μας τὸ σκολεῖδ, τὴ ραφικὴ γιὰ ἐπάγγελμά του. Προσκολλήθηκε κεῖ σὶὴ γειτονιά μας σὶὸν περίφημο ράφτη τὸν ρούχων τοῦ στρατοῦ (τῶν μαρσάλικων), τὸν ἔρασαντὸ Ἀχιλλὴ μὲ τὰ μεγάλα μουστάκια, τὰ παχιά-παχιά φρόδια καὶ τὸ μεγάλο φαλλίδι σὶὸ χέρι, πούκοβε κ' ἔραβε μὲ τὴ γλώσσά του, καὶ πρωτόπιασε δουλειὰ τὴν πρώτη φορὰ μπροστὰ σὶὸν πατέρα του. Τὸ μαγαζὶ του κεῖ σὶὸ δημόσιον φρόμο, λίγο τὸν κατήφορο ἀπὸ τὸ σπῆτι μας καὶ τὴν ἐκκλησιὰ τῶν Ἀγιοσαρανταμάριων, ἀντίκρου «σὶὸν τοσομὲ» ἀπ' ὅπου κουνάλοῦσαμε νερὸ «γιὰ πιεῖ». Ἐνα θαυνοῦλό μουσῆπῳειο μαγαζάκι, τόπος πού μαζεύονταν, τὸ χειμῶνα μάλιστα, ὅλοι οἱ χασομέρηδες νὰ κέθουν καὶ νὰ ράβουν μὲ τὰνέκδοτα καὶ τὰνπύζουρα πειράγματά τους. «Σκολεῖδ» ἔλεγε, παινεύμενος ὁ κῆρ μάλιστα Ἀχιλλῆς, πού πελάτες του εἶταν «οἱ μαρσάλιδες» τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ, πού ἀπὸ τὰ βαθιά τῆς Ἀσίας ἔρχονταν κεῖ σ' ἐμᾶς νὰ κάμουνε τὴ θητεία τους τὴ στρατιωτικὴ, γεμάτοι λέπρα καὶ ψείρες κι ὅλες τὶς συφορές, καὶ πού ἡ ἀρχοικιά τους ἔφτανε νὰ ζητοῦν ἐλιές σὶὰ φαρμακεῖα! Ἐκεῖ μέσα πρωτομπῆκε «νὰ ἐκμάθη» τὴν τέχνην, τὴν ραφικὴν. Ἐκεῖ πρωτογνώρισεν τὴν ψείρα τὴν ἀπολίτιστη, τὴν ἄγρια, «τὴν ματαλίκη», ὡς τὴν ἔλεγε. Δὲ δὴ μὸφ φῶγη ποτὲς ἢ ἀρέλεια πούχε—τὸ θυμᾶμαι σὶὸν δειρο—κι ἡ ὑπομονὴ του νὰ μαζέψη καὶ φέρη σὶὸ σπῆτι δείγμα τῆς ἐργασίας του ἕνα κουτὶ ἀπὸ κεῖνο γιὰ σπῆτι μικρὸ, γιομάτο ἀπὸ τὸ ἐκλεχτὸ αὐτὸ πρᾶμα, καὶ τὴν παιδικὴ μας χαρὰ, πού δοκιμάσαμε, διὰν ῥιχνοντάς το σὶὴ σιὰ, εἶδαμε νὰ σκάζον οἱ ψείρες σὰ γαρύφαλλα πάνω σὶὴ φωτιά.

Ἐκεῖ μέσα κουνάρισμένος καὶ μὲ δεμένο τὸ μεγάλο δάχτυλο γιὰ πολὺ καιρὸ ἐμάθαινε νὰ «τελειωνιάζη»—ἀσκησιὴ ἀπαραίτητη νὰ στροπῆ τὸ δάχτυλο νὰ φορῆ τὴ δαχτυλίδρα—μπάζοντας καὶ βγάζοντας τὸ βελόνι σὶὸνα πανί. Αὐτὴ εἶταν ἡ δουλειὰ του, διὰν «ἀδειάζε» ἀπὸ τὸ ξύλωμα τῶν ψευδισμένων ρού-

χων πού οἱ ραφές τους εἶταν «οἱ κουχτιές» αὐτῆς τῆς βλογιάς, ἢ ἀπὸ τὸ χαμαλίκι τοῦ «πῆγαινε δὴ, πῆγαινε κεῖ».

Ἦρθε καιρὸς πού τὸ περιβάλλο δὲν τὸν ἐκούραζε πιά, οὐδὲ ἡ δουλειὰ, οὐδὲ τὰ νυχτέρια μὲ τὸ «ξύλωνε», ὡς πού ἔμαθε τὶς πρώτες βελονιές καὶ τὰ πρώτα «ριμπατέματα». Ἐκεῖ ἄκουσεν ὅλα ὅσα κατάνυξιν ἀποτελοῦσαν ἰσοτεῖο μέρος τῆς ζωῆς του, ἐκεῖ εἶδε ὅλες τὶς ἀσχημιές μπροστὰ του, πού γιὰ νὰ μὴν τὶς βλέπει, χαζέοντας σὶὸν παιδί, ἔτρωγε καμιά γροθιά ἀπὸ τὸν μᾶστορ' Ἀχιλλῆ.

Ἦρθε καιρὸς, πού μὲ τὰ πολλὰ δουλέματα καὶ τὰ νυχτέρια νὰ αἰσιανθῆ τὴν τέχνην τοῦ κῆρ Ἀχιλλῆ χιῆμα του, καὶ τὸ μαγαζὶ νὰ μὴν τὸν χωρῆ, νὰ τοῦ ἀνοίγεται ἡ ἐπιθυμία νὰ φύγη ἀπὸ κεῖ μέσα, νὰ κατεβῆ «σὶὸ τοσαροῖ» κάτω, πού ἄλλοι μαστόροι, πραγματικοί, μπορούσαν ἀληθινὰ νὰ τοῦ γεμίσουνε τὸ μάτι καὶ νὰ τοῦ χορτάσουνε τὸν πόθο τῆς τέχνης, καιρὸς πού τοῦ ξένιγε μὲ τὴ φαντασία του ὀρίζοντες μεγάλους, πόθους μουσικούς, δνεῖρα τρανά. Ἐπειτα εἶχε μεγαλώσει καὶ λίγο, δὲν εἶταν ὁ Γεώργης—τὸ παιδί. Τώρα εἶταν παληκᾶρι, εἶτανε τοῦ μαχαλά καμάρι. Μείτριος σὶὸ μπόδι, μὰ μὲ σταθερὸ πόδι ἔδειχνε τὴ θέληση πού τότε χαραχτιοῦζε. Ἐνα κεφάλι κομρὸ, πάντα ψηλά σηκωμένο, ἔδειχνε τὰ αἰσθήματα πού εἶχε μέσα καὶ τὴν αὐτοπεποιθῆσή του. Τὰ λίγο πλατιά του χεῖλιτα δειχνανε τὴν ἀγαθίην του, ἐνῶ ἡ λίγο σιμῆ μύτη του τὸν ἀστεῖο καὶ τὸν εὐτόραπλό του τόνο—πού εἶτανε τὸ πῶ καλὸ του σημάδι. Ὁ ἀστεῖος τοῦ σπιτιοῦ καὶ ὁ πῶ κομρὸς μέου σὶὰδέρφη. Πάντα χτενισμένος, πάντα θουρσοισμένος. Εἶχε τὴν ἐμπιστοσύνη δλωνε γιὰ τὴν ἀπίληψη του, καὶ τὴν ἀγάπην δλωνε γιὰ τὴν εὐκρινεία του. Ὁ λόγος του δυὸ δὲ γίνονταν. Στῆς μάννας μας μάλιστα τὴν ψυχὴ εἶταν ὁ λόγος του ὑποβολή. Γιαντὸ καὶ ἡ ἐπιθυμία του, σὶὴ γέννησή τῆς ἀκόμα, σὰτὴν κροφὰ καὶ μουσικὰ πρωτογενερόδηκε. Καὶ ὅσο πού καὶ τὴν κατέπειθε ὅλα, ὅπως σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα δὲν εἶχε δύναμιν νὰ τὴν κερδίση, οὔτε μὲ λόγια, οὔτε μὲ δάκρυα.

Ἡ ὑπόθεσις ἔφτασε σὶὸν πατέρα αὐτοῦ. Ἐκεῖ πιά εἶταν πού κείδε κι ἀπόειδε». Ὁ κῆρ Ἀχιλλῆς εἶτανε φίλος τοῦ πατέρα, μὰ καὶ τοῦ μαχαλά τοσορπατῆς καὶ τῆς ἐκκλησιᾶς τῆς ἐνορίας μας ἐπίτροπος καὶ κομματάρχης! κι ὁ πατέρας παπᾶς τοῦ μαχαλά. Ὑποχρέωσις φιλική, φόβος θὲς μὴ βλαπτῆ εἶταν ἡ εὐλογία ἀρρησιῆς του νὰ μὴ θέληση νὰ ξανακοῦσῃ τὸ ζήτημα αὐτὸ.

— «Ἐγὼ εἶπε νὰ δαῖμι» ἔλεγε τὸν πῆτι καὶ ἡ μώσοι ὁ Ἀχιλλῆς, παπαδιά, ἀφῆστε νὰ δοῦμε, κ' ἔτσι ἀνάβαλλε ἀπὸ μέρα σὲ μέρα «νὰ δώσ' αὐτὸ» σὶὸν πόθο τοῦ Γεώργη, «κ' ἔκοθε τὸ ράμμα». Ὅμως τὸ πρᾶμα ἔφτασε καὶ σὶὸν κῆρ Ἀχιλλῆ τ' αὐτὴ, «κωρακὸδηκε» σὶὸν τᾶκουσε. Ἡ ἀνανάχησις τὸν ἔτρωγε μέσα του, γύρευε τρόπο νὰ ξεθυμᾶν.

— Νὰ κοπιᾶσω γλέπες—ἔλεγε—νὰ τὸ μάθω τέχνην, νὰ τὸ δειξῶ φαλλίδ', νὰ τὸ δώσω μιστὸ (χρονιαῖκο 200 γροθια γερὰ, σὶὸν τόπο μας «εσοίχιζαν» χρονιαῖκο τὰ παιδιὰ) καὶ τώρα νὰ θέλ' νὰ μ' ἀφήσ' σὶὴ μέσ'...—Ἀ αὐτὸ δὲν τρώγεται.—Παπᾶ, εἶπε μιά μέρα μπροστὰ σὶὸν Γεώργη, ὁ γιὸς σου

θά γέγ' ἢ μὴ σὴν ἐκκλησίᾳ θὰ τῶβρης.» Βάρεσε καλά, τοῦ πατέρα μπαμπᾶς, ὅπως ἔλεγε, κόνιτρε γὰ τοῦ κατέβη. Νὰ γὰ βάλλῃ μὲ τὸν Ἀχιλλῆ; ποὺ ἔχανε ἕνα παιδί ποὺ τὸν ἐδοῦλενε τὸ μερόνυχιο εἰκοσι ὄρες καὶ πασιγενὴ δουλειὰ κ' ἔχανε ἕνα δοῦλο; Ἔταν πολὺ. Καὶ τὸ πρῶτα πήγαινε σὲ μάκρος εἶσι ἄλιτο.

Ὁ Γιῶργης, παιδί δεκάξη χρονῶν πιά. Σὺλλογίζονται τόδε πῶς τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς μποροῦσε μῆκος του γὰ πῶγῃ μὴν ἀπόγασῃ. Λογάρια, εἰ πῶς θὰ ληποῦνε τοὺς γονεῖς μας ποὺ θάμπαιναν σὲ βάσιμα μὲ τοῦτο, μὰ εἴστικε πῶς δὲ χωροῦσε κι ἄλλη λύση. Τί; αἰώνια μονάδικα, αἰώνια. Ἐύλωνε μπάλωνε; Τὸ πῆγε ἀπόγασῃ, ἀντὶς γὰ κατέβῃ σὶ τσαρσί, γὰ γέγῃ ἀπὸ τὴν πατρίδα. Ἔτσι γλύτωνε πολλὰ πράματα καὶ μάλιστα τὰ θόλενε καλά. Ἡ ἀπόγασῃ μεγάλη, πολὺ μεγάλη! Κεῖνα τὰ χροῖα ἐξὸν ἀπὸ τὸ φονάγῃ τῶν κεραμιζῶν ποὺ ταξίδευε στὴ Βουλγαρία ἢ στὴ Βλαχία, ἄλλοι ἀπὸ τὸν ἴσο μας δύσκολα ξεσηφέονταν, κάποιος στὴ χάση καὶ στὴ γέση. Ὁ γιὸς τοῦ ἴαδε πλοῖσιον, ποὺ πήγαινε στὴν Ἐθρῶπι καὶ γρύττε γιαιτὸς ἢ σπουδασμένους ἢ ὁ ἴαδε πραγματευτῆς ποὺ ἔγερνε πράμα ἀπὸ τὴν Πόλη. Μὰ τεχνίτης, εἶσι οὐτὰ καλά καθόμνετα, δὲν ἄγινανε τὸν ἴσοις, ὅτε καὶ τὰ μέσα εἶταν εἴκοια γὰ τέτοια ταξίδια. Ὁ ἴσος μας δὲν εἶχε δεῖ ἀκόμα σιδεροδόρομο, δὲν εἶχε θάλασσα, κι ὁ κόσμος τὶς ἀπόστισες δὲν τὶς καταλάβαινε. Τὸ γὰς στὴν Πόλη, εἶτανε πράμα μεγάλο. Σωσὶδ γαζιλίκι! Οἱ πὺ κομπορρισμένοι εἶτανε κείνοι ποὺ εἶχαν πῆγει στὴν Ἀδριανού, ποὺ εἶδαν κεῖ κόσμο «σελεγοῦν», ποὺ εἶδαν τὴ Μαρίτσα καὶ τὰ τρία ποτάμια μὲ τὰ γιοσῶρια τὰ παιῖα—αἰς ἀντίκες—τὸν Ἀλῆ πια—μεγάλη στοὰ θολοτῆ μὲ χίλια διὰ μαρμαριὰ τῆς Χαλιμᾶς—τὸν Σουλτὰν Σελῆμ—τὸ ξακουστὸ τζαμί—κι ἄλλα πράματα, καὶ «τὸ σιδεροδόρομο», ποὺ τὸν ἐγαταξότανε δὲν ξέρω σὰν τί θεοῖς. Ἡ πολὺ-πολὺ σὶ Ροδοσιό, ποὺ ἀντίκρουσαν τὴ θάλασσα μὲ τὰ καρδάκια καὶ τὶς θάρκες, ποὺ «σὰν καρποδοτσηγια πάνω σὶ το νερό κουνιῶνταν», καὶ τὸν κόσμον «σὰ καθαρά» γὰ τσαλαβοῦτον σὶ νερό!

Αὐτὰ κι ἄλλα, κι ὁ Γιῶργης θάκονσε ἀπὸ τοὺς κομπορρισμένους. Φαντάστηκε πῶς θὰ μποροῦσε γὰ δῆ κι αἰτές ἔλ' αὐτὰ τὰ μεγάλα πράματα καὶ γὰ θομάξῃ τὰ τέσσαρα ἴμινα τῆς Ἀδριανούς, «ποὺ ἴονα σκεπάζ' ἰάλλο ἀπ' ὅπου γρύτ' γὰ κοιτάξ'», κ' ἔλαβε τὴν ἀπόγασῃ—ἀπόγασῃ ὀρισμένη—γὰ τὴν Ἀδριανού. Ἐκεῖ θὰ εἴστικε μάλιστα τεχνίτη κι ἀνθρωπο, γὰ γάθῃ γοῦχα κι ὄχι μονάδικα. Ἐκεῖδε, γανταξότανε πῶς θὰ μποροῦσε κερδιζοντας γοῦματα γὰ πῶγῃ δῶρο σὶ τὸν πατέρα—ἕνα ὄραϊο «τσιμπούκ'» κεχορπαρένιο—καὶ στὴ μάνα μας ἕνα καλὸ «γ ακιόλ'» μετωξοπὸ καὶ τὶς σὶδε τί ἄλλο καλὸ γὰ μὴς, ποὺ ξαγριτὰ θὰ μᾶς χορδιζονταν ἀπὸ κληρὸ γὰ τὴν ἴσχη. Ἡ ἀπόγασῃ τ' ἀπόγασῃ.

(Ἔχει συνέχεια)

ΔΑΣΚΑΛΟΙ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΑ

Τὸ σπουδαιότερο ζήτημα στὴ σύγχρονη γλωσσικὴ ἐξέλιξη εἶναι ἡ γλωσσικὴ μόρφωση τοῦ παιδιοῦ. Τὸν περὶ σπουδαῖο ὄλο, παίζουν οἱ δάσκαλοι καὶ τὸ σῆστημα ποὺ θὰ ἀκολουθήσουν. Τὴν ἐφαρμοσθεῖσα Δημοτικὴ γλῶσσα πρέπει γὰγαποῦν οἱ δάσκαλοι γὰ τὰ διδάξουν. Ὅταν κανένας ἀναλαμβάνει ἕνα ἔργον παρὰ τὶς ἀρχές του καὶ προσπαθεῖ γὰ τὸ ἐφαρμόσει τὸ πρῶτα εἶναι τέλεια ἀδύνατο. Κι ὅταν πρόκειται γὰ τὶς εὐπλάστες ψυχές τῶν μικρῶν παιδιοῦν, ἡ διδασκαλία δίχως συνείδηση εἶναι τρομερὸ κακούργημα. Εφαρμόζει τὸ νόμο ἀναγκαστικά, δηλητηριάζει τὴν ἄκαχη τοῦ παιδιοῦ ψυχῆ. Ἐρωτῶ μπορεῖ γὰ γίνῃ κακούργημα περὶ τρομερὸ ἀπ' αὐτό; Ἔχω πολλὰ παραδείγματα γὰ ἀναφέρω δασκάλων ποὺ ἀσυνείδητα ἐξακολουθοῦν τὴ δουλειὰ τους καὶ παραβαίνοντ κάθε νόμο τῆς Πολιτείας καὶ κάθε ἠθικὸ γὰ τὸ καθῆκον τους.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ἡ ζωντανὴ γλῶσσα γὰ τὴν ψυχῆ τοῦ παιδιοῦ, πρέπει ζωντανὰ γὰ τοῦ διδασχῆ γὰ γὰ μὴν ἔχομε τὰ θλιβερὰ διδάγματα τῆς πείρας, ποὺ τὰ παιδία σὶ σχολεῖο κοιμοῦνται ὄρθια. Δὲ λέω κωμικὰ ὑπερβολή, ἀλλὰ τὴν ξερὴ ἀλήθεια, ποὺ μπορεῖ κάθε ἕνας καὶ πολὺ εἴκοια γὰ ἰδῆ. Οὔτε πάλι γὰκολοῦν τὸν ὁδηγὸ τοῦ δασκαλοῦ, ποὺ χορολογιέται, ἄν δὲν μὲ γελᾶει τὸ μεγαλὸ μου, ἀπὸ τὰ 1842.

Στὴ διδασκαλία τῆς Δημοτικῆς γλώσσας χρειάζεται γὰ τὸ μικρὸ παιδί ρυθμὸς ἀρμονικῶ μουσικὸς, ποσπάθειες ὑπερβολικῆς καὶ κάποτε ὑπεράφθοιπες. Ὁ δάσκαλος πρέπει γὰ νοῦση πολὺ καλά πῶς κάθε διδλῖο καὶ μάλιστα ἀπὸ τὰ καινούργια ἐκπληρώνει πολλοὺς σκοποὺς. Εἶναι μὲ τέτοιον τρόπο γοαμμένα, ὅστε στὴ συνείδηση τῶν παιδιοῦν γὰ προσαρμόζονται γὰ ἐκπληρώνον ἀπαραίτητα κάποιον γιολογικὸ σκοπὸ καὶ γὰ δίνουνε τὰ πρῶτα στοιχεῖα γὰ τὴν ἐγκυκλοπαιδικὴ μόρφωση τοῦ παιδιοῦ. Αὐτὰ τὰ κῆρια πρέπει γὰ γνωρίζῃ κάθε δάσκαλος στὴν ἐπιτέση τοῦ σπουδαίου του ἔργου, γὰ γὰ δεῖξῃ πῶς θαθεῖ ἔτοιωσε τὸ Δημοτικισμό, αὐτὸ ποὺ ἐδημιούργησε ὁ κῆριος γλωσσολόγος ὁ λαός, στὴν ἀνάπλαση ποὺ ἐπέστη σὶ θαρειὰ τῆς σκλαβιάς γρόνια.

Ὁραῖο παράδειγμα γὰ μίμηση σὶ δάσκαλος, εἶτανε ἡ Ἀλεξάντρα Παπαδοπούλου, ἡ μεγάλη αὐτὴ πατριώτισσα καὶ γιολογοῦσα γυναίκα, ποὺ ἐδατάνησε τὴν ζωὴ τῆς καὶ ἔζησε ἴσοον δισηχισμένη, προσπαθώντας γὰ δημοιογήση καὶ τὸ ἰδανικὸ τέλειο καὶ σὶ δασκαλικὸ τῆς ἐπάγγελμα καὶ στὴ διηρηματογραφία, ὅπου ἔχει πολὺ καλὴ θέση.

Ἡ ἐπόδειξη μερικῶν παραδειγμάτων θὰ ἀναγκάση τοὺς πολλοὺς, ὄχι γὰ συμμοση ὄθου, πρῶτα γελῶ, ἀλλὰ γὰ προσαρμοστοῦν μετὰ μακρὰ μελέτη στὴν ἐξέλιξη τοῦ δημοτικισμοῦ ἐδῶ καὶ σὶ τὸν ὑπόδοιο Ἑλληνισμό, καὶ τότε μονάχα θὰ διδάξουν μὲ καρδιά.

Τότε δὲ μονάχα θὰ δεῖξομε πῶς ἔχομε ἰδανικὸ σκοπὸ, γὰ γίνοντ ὄλοι οἱ σήμερα σχολαστικὸ δάσκαλοι, πραγματικὸι λαοφεντῆς τοῦ ὄραϊου Ἰδανικοῦ μὲ συνείδηση. Ὁ νόμος περιτενεῖ ὅπου λειτουργεῖ ἢ συνείδηση.

Παλιὸ Φάληρο

ΑΛΕΞΑΝΤΡΟΣ Κ. ΜΩΡΑΪΤΗΣ

ΣΥ... ΝΤΑΠΙΑΣ

«Εσένα, πώς σε λένε;»

«Συ... Ντάπιας, λαβαίνω την τιμή σας...»

«Κι από πού είσαι;»

«Συ... απ' τη Νάξο, κύρ 'Ανθ...»

Συ! "Άλλο περιεργό φαινόμενο! Κάθε χρόνο, στο στρατό, βλέπει κανείς ένα σωρό καινούργιους τύπους ανθρώπων, με χίλιες δυο γυναικές ιδιοτροπίες, που ποτέ δεν σώνονται πάντοτε και κάτι νέο παρουσιάζονται.

Ο Φραντζέσκος ο Ντάπιας, στρατιώτης του Πεζικού, απ' τη Νάξο, αρχίζει πάντοτε την διμιλία του μ' ένα συ. Έχει ένα είδος βραδυγλωσσίας. Όταν θέλει να μιλήσει σφίγγει τα δόντια του κι αφήνει να βγει από μέσα ένα ουρσιτικό σ, ύστερα κλείνει σπασμωδικά τα χείλια του και πάλι τ' ανοίγει με μιὰ φανερόη προσπάθεια, κι αφήνει νακουσιτεί ένα ψ. Και τότε θγαίνει μεμιάς ή φράση του σφιγμένη, διαστικη και μονοκόμμη, οάν να φοβάται μην κοπέι στή μέση ή φράση.

...Λοιπόν ο δύστηνος ο Ντάπιας έτοι μιλάει πάντα; Έτοι μιλάει με τους συχωριανούς του, διαν την Κυριακή τ' απόγεμα μαζεύονται στο μαγαζί του χωριού; Έτοι μιλάει στήν κοπέλα, σέ κάποια κοπέλα τέλος πάντων, που θά του άρέσει;... Ηουγάσιε! Ο Ντάπιας, διαν είναι με τους ουναδέρφους, μιλάει όπως όλος ο κόσμος, ίσως λίγο πιά γρήγορα, πιό νευρικά. Όταν όμως έχει μπροστά κάποιον άνωταρο, διαν λιγάκι σιτενοχωρηθεί, ύμέσως κάτι τί του κλείνει τó στόμα, και ή διμιλία του είναι μονοκόμμητες μικρές φράσες, χωρισμένες από διαστήματα άφωνής άγωνίας...

Ο Ντάπιας είναι ένας χοντροδεμένος, ρωμαλαύος άντρας, με μέγριο άνάστημα. Τά χείλια του τά κρατάει σφιγμένα, οάν να είναι ήτοιμος πάντα κάτι να πεϊ. Τά μάτια του κοιτάνε άκίνητα, οάν κερφωμένα σέ κάτι μακρινό, οάν ενός άνθρώπου που ζει ή άλλους κόσμους... και του δίνουν μιάν έκφραση σχεδόν ήλιθίου...

Έτανε Σαβδάτο, κι ο λοχαγός του λόχου θάδινε άδειες απ' τó θράδι ως τó άλλο θράδι της Κυριακής. Οί στρατιώτες σιγκόντουσαν σέ δυό γραμμές, και κείνος, έχοντας κοντά του τόν άξιωματικό της ήπηρεσίας και τόν επιλοχία, πήγαινε από τόν ένα στρατιώτη στόν άλλον, κι άποφάσιζε σέ ποιούς θάδινε άδεια, και ποιούς θά κρατούσε μέσα για τιμωρία, κατά που είχανε δείξει προθυμία στά γυμνάσια και προκοπή στή σκοποβολή.

Ήρθε ή σειρά του Ντάπια.

«Εσύ;» ρώτησε ο λοχαγός.

«Συ... Ντάπιας, λαβαίνω την τιμή σας...»

«Ανός ούτε μιτá δέν έβαλε στή σκοποβολή», είπε ο επιλοχίας.

«Συ... έχω άνάγκη, Κύρ Λοχ...»

«Σιωπή!», τούκανε ο λοχαγός, «θά μείνης μέσα».

Και προχώρησε...

Όταν τελείωσε ή άναφορά κ' έκανε ο λοχαγός να φύγει, ο Ντάπιας πήγε και στάθηκε μπροστά του σά θράχος, και σήκωσε τó χέρι του στό πλήκριο:

«Συ... μεγάλη άνάγκη Κύρ Λοχ...»

«Σιωπή!» φώναξε ο λοχαγός με ζαρωμένα φρύδια, θάζοντας τó γάντι του.

«Συ... μάλιστα», είπε κι ο Ντάπιας κ' έφυγε με κατεδασμένο κεφάλι.

Όταν τή Δευτέρα πρωϊ έμπαινε πάλι ο λοχαγός στό λόχο, είδε τόν Ντάπια, που καθότανε σέ μιάν άκρη του θαλάμου μόνος.

«Ε, Ντάπια», τού είπε χαμογελώντας, καθώς περνούσε από κοντά του, «θά μάθεις να σκοπεύεις καλύτερα στή τή δομάδα;»

Ο Ντάπιας σηκώθηκε, έσφιξε τά χείλια του οάν να πνίγεται:

«Συ... μάλιστα, κύρ Λοχ...» είπε στό τέλος σσβαρός.

«Χμ!... ξέρω γό... αλλιώςια να μη μου παρουσιασείτε πάλι γι' άδεια... και μās λές πώς έχεις άνάγκες...»

«Συ...» έκανε πάλι ο Ντάπιας, μά, ως ποι' νάρχισε, ο λοχαγός εΐταν πιά μακριά κ' έμπαινε στό γραφείο του λόχου. Πιό ύστερα έμαθε απ' τόν επιλοχία πώς ο φτωχός ο Ντάπιας είχε προσχτές εΐδηση απ' τη Νάξο πώς ή μητέρα του εΐταν άρρωστη και θροικόντανε σέ κίνδυνο, μά του εΐσήγησε ο επιλοχίας πώς οί νεοσυλλέκτοι δέν μπορούνε να πάρουν άδεια, παρά μόνο για θάνατο...

Ο Ντάπιας στέκεται ακόμα ολόρθος, στήν ίδια θέση, οάν θράχος, με τά χοντρά του χέρια και πόδια και τάνίκητα μάτια που κοιτάζουν κάπου μακριά. Έξω είναι χιονοπωριάτικη άτυκή, ήλιοπλημμύρα κι άκούγονται τά γέλια των άλλων στρατιωτών, και ή φηχαρώπά τερεΐσματα των σπορτζιτών...

Άπέναντι, στήν πόρτα του γραφείου του λόχου, είναι κρεμασμένη μιτá επιγραφή με χοντρά γράμματα:

«Εΐς οίονός άριστος άμύνασθαι περι πάτρης.»

Ο Ντάπιας δέν ξέρει γράμματα.

K. ΚΑΡΘΑΪΟΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΣΤΟΝ ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟ

Τά «Πίσ' από τά Κύγκελια» πολύ ώραία... Μά,

Τί κρΐμα, που δέ σ' έβαλαν ισόβια δεσμά.

ΣΤΟΝ ΝΙΡΒΑΝΑ

Δέν άφισες άπάτητο χωράφι κανενός.

Φοβάμαι πώς κατάντησες... όλίγο μαΐντανός.

ΣΤΟΝ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟ

"Όλο τή γραφίδα σπάσεις

Κι' όλο νέους τόμους βγάξεις.

"Άλλα λές κι' άλλα μās κάνεις,

Βάλθηκες να μās πεθάνης.

ΑΠΟΚΑΥΚΟΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ «ΤΥΠΟΣ»

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

~~~~~  
 == Γραφεία, Σοφοκλέους 3 ==  
 ~~~~~

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

'Εσωτερικού: Έτησία Δρ. 10.— Έξάμηνη Δρ. 6.—

'Εξωτερικού: » Φρ. 15.— » Φρ. 8.—

Κάθε φύλλο λεπτά 25

'Αγγελίαι και διαφημίσεις διαζ. 2 ó σιγος.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΟΛΟΙ είμαστε δημοκρατικοί. Αυτό βροντοφωνήθηκε στη δίχη του στρατοδικείου από επίσημα χείλια κι όταν τὰ επίσημα χείλια βεβαιούνε μιάν αλήθεια, πρέπει εμείς οι κοινοί θνητοί να τὸ πιστέψουμε. Τὸ πρῶμα δὲν εἶναι περίεργο. Ἡ ἔλλειψη ἀληθινῆς ἱστορικῆς καὶ φιλοσοφικῆς μόρφωσης—να μᾶς ζήσει τὸ Πανεπιστήμιό μας—τὸ φούσκωμα τοῦ μυαλοῦ με κακοχωνεμένες ἰδέες πού δὲν ἀναβρῦζονε ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ ζωὴ μας, μᾶς ἐπιτρέπει νὰ φανταζόμαστε πὼς εἴμαστε κείνο πού θέλουμε κι ὄχι κείνο πού ἀληθινὰ εἴμαστε, κείνο δηλαδή πού βγαίνει ἀπὸ τὴν ὅλη κοινωνικὴ ἢ πολιτικὴ μας ἐνέργεια. Μπορεῖ νὰ αὐτονοματίζεσαι δημοκρατικὸς καὶ νὰ ἐνεργεῖς σάν ὁ χειρότερος ἀπολυταρχικὸς δίχως νὰ τὸ ὑποπτεύεσαι. Ἐξαιροῦμε βέβαια τὴν περίπτωση τῆς καθαρῆς παλιανθρωπιᾶς, τῆς συνειδητῆς δηλαδή ἐκμετάλλευσης μιᾶς ἰδεολογίας, καὶ παίρνουμε τὸ πρῶμα στὴν ἀθωότερη μὰ ὄχι ἀλγώτερο ἐπιζήμια μορφή του. Τὸ ἴδιο καὶ με τὸ δημοτικισμό. Ἐξὸν ἀπὸ τὸν κ. Σκια καὶ τὴν πεθερὰ τοῦ κ. Χατζηδάκη ποῖος δὲν εἶναι σήμερα δημοτικιστῆς; Φτάνει νὰ φαιρέσεις ἕνα-δύο τελικὰ ν ἀπὸ κάμποσες λέξεις καὶ βαφτιστικες στὴ στιγμὴ δημοτικιστῆς. Τί τρομερὸ βάρος σὲ ὑποχρέωσες, γλωσσικές, ἰδεολογικές, πρέπει νὰ φορτωθεῖ ὅποιος κοκορεύεται γιὰ δημοτικιστῆς, οὔτε τὸ φαντάζονται. Τους φτάνει πὼς περνᾶνε γιὰ νεωτεριστὲς κι ἄς εἶναι ἡ ψυχὴ τους γεμάτη μούγλα. Ὁ κ. Ξενόπουλος π. χ. πού ἐδαπάνησε πολὺτιμα χρόνια χτυπώντας κακόπιστα τὸ δημοτικισμό, συνεχράζεται σήμερα ἀδερφικὰ με τοὺς γλωσσικούς ἐπαναστάτες τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας γιὰ νὰ ἐπιβάλλουνε μαζί τὸ δημοτικισμό. Ἄν τοῦ ἀμφισβήτησετε τὸ δημοτικισμό του θὰ βγεῖ στὴ μιὰ ἐφημερίδα νὰ σᾶς βροῖσει ἐνῶ στὴν ἄλλη θὰ γράφει ἄστρο πὼς νὰ διαφανεύσει τὸ δικό της κακομοίρας τῆς καθαρῆς αὐτοῦ. Ἔτσι εἴμαστε σήμερα εμείς οι Ρωμιοί. Θὰ περάσουνε πολλὰ γούνια ἀκόμα ὅσο νὰ ἔξινθεῖ ὁ ἀνῆνας ἀνάμεσα σὲς διάφορες κοινωνικὲς τάξεις, νὰ γίνει συνειδητὴ ἢ ἀντίθεση ἀνάμεσα σὲς διάφορες ἰδεολογίες, γιὰ νὰ μὴν μπορεῖ κανεὶς τότε, τοποθετημένος ὀριστικὰ στὴ θέση πού τοῦ ἀνήκει, νὰ κακοκρύ-

βεται κάτω ἀπὸ τὴ μάσκα ὁποιοδήποτε ἰδεολογίας πού θᾶθελε κατὰ τὴν περίσταση νὰ περιβληθεῖ γιὰ νὰ καταφέρει κάποια δουλίτσα του.

ΜΙΑ ὀργανωμένη προσπάθεια πού ὑποστηρίζεται με διᾶλεξες, με περιοδικὰ, παρατηροῦμε ἀπὸ καιρὸ πού ἀξίζει νὰ μελετηθεῖ μιὰ μέρα πλατύτερα σάν ἕνα γενικώτερο φαινόμενο ὅλης τῆς κοινωνικῆς μας ζωῆς. Νέοι με ἄψογο παντελόνι καὶ με κολλάρια ἀ λὰ Μπάιρον ὑποστηρίζουνε σὲ μιὰ γλώσσα γιομάτη ξενισμούς πὼς πρέπει νὰ ξαναγίνουμε Ἕλληνες, νὰ βγάλουμε πᾶ ἀπὸ πάνω μας τὸν ἐφιάλητὴ τῆς Εὐρώπης πού μᾶς ἐπνίξε, νὰ σηκώσουμε Κινέζικο τεῖχος, γιὰτὶ ἀλλοιῶς χάθηκε τὸ ἔθνος, χάθηκε ἡ ἑλληνικὴ τέχνη. Ὁ μακαρίτης ὁ Γαννόπουλος δὲν πιστεύουμε νὰ εἶναι καὶ πολὺ ἐνθουσιασμένος μέσα στὸν ὑγρὸ τάφο του με αὐτὴ τὴν κακοαντιγραφὴ τῶν ἰδεῶν του. Μὰ ἐκείνος ἐπὶ τέλους καλὰ ἢ κακὰ τὶς πίστευε καὶ τὶς ζῶσε μάλιστα αὐτὲς τὶς ἰδέες πού ὑποστηρίζε. Τὸν πὸ πολὺ καιρὸ τοῦ τὸν περνοῦσε σὲ μιὰ μυστικὸπαθῆ θρησκευτικὴ ἐνατένιση τῶν Προφυλαίων, προσπαθώντας μεσα στὴ ντάλα τοῦ ἀττικοῦ μεσημεριοῦ νὰ διακρίνει με τὰ ἐκστατικά του μάτια τὸν θεῖον ἰχώρα νὰ κυλάει μέσα σὲς φλέβες τοῦ χουσοκίτρινον μάρμαρου, ὄχι καθηλωμένος σὲ μιὰ καρέκλα τοῦ Ντορὲ καὶ κάνοντας ἀνούσιο κόρτε με τὰ ξιπλασμένα δεσποινίδια τῶν περφοροῦσε τὸν πατριό του; πλοῦτο σὲ ὀθηναϊκὸ πελοδοόμιο. Θέλετε νὰ γίνετε Ἕλληνες; Ἐμπρός. Δὲ σᾶς ἐμποδίζει κανεὶς. Κατεβήτε σὲ τὸ λαό, ἀγαπήστε τον, δῶστε μας τὴν ψυχολογία του. Με ὑστερικὰ ἔσφωρντὰ γιὰ τὸ ἑλληνικὸ γούμα, γιὰ τὴν ἑλληνικὴ νοσημὴ πού τάγα σᾶς ξετοελλᾶνε, δὲ δειγνετα κανεὶς Ἕλληνας. Δεῖτε μας ἕνα πασιμένο ἀπὸ τὴ σύγχρονη ἑλληνικὴ ζωὴ γιὰ νὰ σᾶς πιστέψουμε πὼς ἀληθινὰ ἀναπᾶτε τὴν Ἑλλάδα. Γιὰτὶ ἔως τώρα δὲν εἶδαμε ποσὰ μίσηση, μίσηση δουλικὴ μάλιστα, ἀοισιένων ξένων τεχννοσοπιῶν. Μίσηση ὡς καὶ στὴ φυσιογνωμία πού θέλει νὰ ποζήσει γιὰ Γκοῖτε.

ΝΑ, κ' ἕνα πρωτότυπο Βιβλιοπωλεῖο πού θέλει νὰ λέγεται καὶ φιλολογικό. Τὸ βιβλιοπωλεῖο τοῦ κ. Σιδέρη. Τοῦ πᾶμε τὰ φύλλα τοῦ «Νουμάς», ὅπως τὰ πᾶμε σ' ἕλα τὰ βιβλιοπωλεῖα, πού πολλὰ μάλιστα καὶ μᾶς παρακαλοῦνε νὰ τοὺς τὰ πηγαίνουμε, ἀκόμα καὶ τὰ προπληρώνουμε, καὶ δὲν τὰ δέχεται. Ἔχει ἀκόμα ἀποκλείσει καὶ τὰ βιβλία μας ἀπὸ τὸ μαγαζὶ του. Τὸ ἀναφέρουμε αὐτὸ, ἀπλῶς, καὶ δίχως νὰν τὸ σχολιάζουμε, μόνον ἔτσι, γιὰ νὰ τὸ ξέρουν οἱ δικοὶ μας καὶ νὰ προτιμοῦν τὸ μαγαζὶ αὐτὸ, τὸ φιλολογικώτατο.

ΤΟ σκίτσο τοῦ Καρθαίου, πρέπει νὰν τὸ μολογήσομε, εἶναι μιὰ ἐπιτυχία τοῦ ζωγράφου Σπύρου Βανδώρου. Τὸ μολύδι του τὸν ἄρπαξε τὴ στιγμὴ πού κάθεται σὲ τὸ γραφεῖο του καὶ διαβάξει κάποιο ἄσχημο τραγουδι κα λ α θ ι ο ν έου. Γιὰ τοῦτο τὸν ἔχει ἔτσι συνεφιασμένο καὶ σκοτεινὸ. Ἔτανε σὲ μιὰ καλὴ στιγμὴ του, δημιουργικὴ, ὁ Βανδώρος καὶ σὲ μιὰ κακὴ του στιγμὴ, τεχνοκριτικὴ, ὁ Καρθαῖος. Αὐτὸ εἶναι ὄλο.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

*Μὰ ἢ Ἑλλάδα μὴ καὶ ἀγρόσι
πάει καὶ τὰ τὴν κλαῖς.*

*Κι ὅποιος δοῦλος σας θὰ γίνῃ
καὶ σὰς πάρῃ καταπόδι,
ἢ ἕνας μόνος, ἢ δυο γένος,
θὰ οὐσιῇ μὲ σὰς.*

*Καὶ μονάχα ὅποιος μαζὶ σας
δὲ θὰ χάσῃ τὸν ἑαυτὸ του
καὶ θὰ κόρῃ μόνο ἀπ' τ' ἄνθια σας
γὰ τὰ στεφανώσῃ τὰ μαλλιά του—
μόνο ἐκεῖνος ἐδῶ κάτου
στολιομένος θὰ τραβήξῃ σὰ γαμπρός,
θὰ τραβήξῃ στολιομένος μὲ τὴ χάρῃ σας
θὰ τραβήξῃ ἔμπρός.*

*Ἐἴτε μουσική, εἴτε λάμψη,
εἴστε ἐνὸς χαμένου διάδα
μὴ πνοή.*

Κ. ΠΑΛΛΑΣ

Ἡ κ. Σικελιανοῦ βέβαια δὲ ζήτησε στὸ προχθεσινὸ τῆς ὁμοφροναμένου κήρυγμα ἀπὸ τὴ νεοελληνικὴ κοινωνία τὴν ἀπομίμησιν τῶν ἀρχαίων. Κάθε ἄλλο. Τόνισε ὅτι ζητεῖ καινούρια δημιουργία. Ἀλλὰ μὴ δημιουργία σύμφωνη μὲ τὴν ἀρχαία αἰσθητικὴ γιατί μόνον αὐτὴ ἀναγνωρίζει τὴν πιστεύει τὴ μόνη κ' αἰώνια ἔκφρασις τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς, τὴ μόνη ὠραία ἔκφρασις ποὺ ἀνακάλυψε καὶ θ' ἀνακάλυψε παντοῦ καὶ πάντοτε ἢ ἀνθρωπότη. Κι ἴσως ἢ δημοτικῇ, ἄς τὴν ποῖμε, αὐτὴ προγονοπληξία, γιατί ἢ κ. Σικελιανοῦ δὲν εἶναι παρὰ μὴ φωνὴ μέσα στὶς πολλὰς φωνάς, μίᾳς ὁμάδας νέων δημοτικιστῶν ποὺ τελευταῖα θέλουν τὴν ἀναγέννησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου, ἢ δημοτικῇ αὐτὴ προγονοπληξία, ὅσο κι ἂν εἶναι ἀνώτερη, ὅσο κι ἂν ἐμπνέεται ἀπὸ μὴ γνώσιν τοῦ ὠραίου, ἀπὸ ἕναν ἐνθουσιασμὸν γὰρ τὸ ἀρχαῖο ἀριστοῦργημα, ἴσως νὰ εἶναι ἴδια πλανερῆ καὶ βλαβερῆ σὰν τὴ στεγνὴ, ψυχρὴ, τυπικὴ, καθαρειουσιανικὴ προγονοπληξία. Διαφορετικὰ, ὅμως στὸ βάθος ὅμοια, καὶ οἱ δυὸ παρανοοῦν τὸ ἀρχαῖο πνεῦμα, δὲ βλέπουν παρὰ τὴν ἐξωτερικὴν του χωρὶς νὰ εἰσοῦσιν στὸ μυστικὸν του. Τὸ μυστικὸν τοῦ πᾶς κατῶρθωσαν οἱ ἀρχαῖοι νὰ πλάσῃ τὸ ὑπέροχον ἐκεῖνο θαῦμα τοῦ ἀττικοῦ πολιτισμοῦ, τὸ μυστικὸν ποὺ ὅσο κι ἂν προσπάθησε μὲ ἄπειρα λόγια ἢ κ. Σικελιανοῦ δὲ μπόρεσε νὰ τὸ ξεδιαλύνει, οὔτε κἂν μὲ ἀμυδρὴ σαφήνεια νὰ τὸ ἐξηγήσῃ, ἴσως νὰ εἶναι ἀπλούστατο. Εὐκολόβητο τὸ λουλούδι, τὸ μόνον λουλούδι ποὺ μποροῦν νὰ μᾶς δώσῃ οἱ ἀρχαῖοι, τὸ μόνον ποὺ πρέπει νὰ τοὺς ζητήσομε «γὰρ νὰ στεφανώσομε τὰ μαλλιά μας». Οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι κατῶρθωσαν νὰ ἐκφράσῃ, ὅπως κανένας ἴσως ἄλλος λαός, εἰλικρινῶς καὶ ἀνυπέριθτα ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν ὠραία, τὸ Ἐγὼ τους, τὸ ὠραῖον ἀναπτυσσόμενον Ἐγὼ τους. Τίποτε ἄλλο.

Οἱ ἀρχαῖοι μᾶς συμβουλεύουν μόνον τὴν εἰλικρινῆ ἔκφρασιν τοῦ Ἐγὼ μας, ὠραία, σύμφωνη μὲ τὴ δική μας ὁμορφιά. Καὶ τὸ σημερινὸ Ἐγὼ μας δὲν εἶναι ὅμοιο μὲ τὸ ἀρχαῖον, δὲν εἶναι ὅμοιο μὲ τὸ Ἐγὼ ποὺ

τραγουῶν τὰ δημοτικὰ τραγούδια. Καὶ σ' ὅποιονδ' ἂν ποὺ σκέπτεται δὲ θὰ ἔπρεπε νὰ προσενεῖ οὔτε ἔχληξιν, οὔτε λύπη, πολὺ λιγότερον προσπάθεια ἀντίδρασης, τὸ ὅτι ὄχι μόνον οἱ ἀνεπτυγμένοι, ἀλλὰ καὶ ὁ λαός ποὺ ζεῖ στὶς πολιτείας, ἀκόμα κι ὁ χωρικός ποὺ ἦρθε σὲ κάποια ἐπικοινωνία μὲ τὸ σύγχρονον Πολιτισμὸν εἶναι πολὺ μακρύτερα ἀπὸ τὴν ψυχὴ τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν παρ' ὅτι εἶναι ἐκεῖνη ἀπὸ τὴν ἀρχαία. Εἶναι φυσικόν. Καὶ δὲ ζεῖ παρὰ ὅτι παραδέχεται τὴν ἐξέλιξιν, ὅτι προμαντεύει ἢ τοῦλάχιστον ἀκολουθεῖ ἀμέσως τὴ μοιραία ὁρμὴ πρὸς τὰ ἔμπροσ, τὴν πρόοδο. Ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς κ' ἢ πρόδο εἶναι οἱ μόνες σημερινὲς ἀλήθειες κι ἄς τις περιφρονεῖ σὰν κούφια λόγια ἢ ψευδοδημοτικὴ προγονοπληξία.

Ἡ εἰλικρινεία τῆς κ. Σικελιανοῦ δὲ συζητεῖται καὶ γ' αὐτὸ ὡς ἀτομικὸν ἔργον εἶναι πολὺ καλλιτεχνικὸν τὸ προχθεσινὸν τῆς κήρυγμα, ὅπως καὶ ἢ ἐμφάνισίς της. Ὁ Περικλῆς Γιαννοπούλος δὲ συζητεῖται. Σὲ κάθε ἐποχὴ γεννιοῦνται ψυχῆς ἄλλου καιροῦ, εἴτε περασμένου, εἴτε μελλομένου, ποὺ ἂν τραγουδήσῃ ὁμορφὰ τὴν παρὰ καιρὸν νοσταλγία τους θὰ δημιουργήσῃ ἀριστοῦργημα, ἀριστοῦργημα ποὺ θὰ τὸ θαυμάσῃ ὅλοι, ἀλλὰ ποὺ θὰ μείνει ἀποκλειστικὰ δικόν τους, χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ ἔχει ἐπιρροή, νὰ σχηματίσῃ γόνιμη σχολή, γιατί δὲν ἔπαρχει τὸ ἔδαφος ν' ἀναπτυχθεῖ. Ὁ Περικλῆς Γιαννοπούλος στὰ ἔργα του, γιατί ἀναβλύσαν ὁρμήματα κ' ἀληθινὰ ἀπὸ τὸ ἔγόν του, καὶ στὴ μορφὴν του, καὶ στὴ ζωὴν του καὶ ἰδιαίτερα στὸ θάνατόν του εἶναι μὴ ἀρχαία πνοή, μὴ ἀρχαία ὁμορφία, ἀλλὰ θὰ εἶναι καὶ θὰ μείνει μόνος. Ἀλλοῖμονο σ' ὅσους παρασυστοῦν ἀπὸ τὴ γοητεία του καὶ χωρὶς ν' ἀντιληφθοῦν ὅτι μοιραῖα ἢ ψυχὴ τους εἶναι ἀλλοιώτικα θελήσῃ ν' ἀφοσιωθοῦν στὸ ἰδανικόν του. Θὰ πλάσῃ κατὰ ψεύτικον καὶ γὰρ τὸν ἑαυτὸν καὶ γὰρ τοὺς ἄλλους. Στεῖρα, τιποτένια, θὰ καταστραφοῦν.

Τὸ σημερινὸν ἔγόν μας δὲν εἶναι ὅμοιο μὲ τὸ ἀρχαῖον, κ' οὔτε θὰ ἔπαρχει πιά ποτὲ ἕνα ἀπόλυτον Ἑλληνικὸν Ἐγὼ, ὅπως δὲν ἔπαρχει πιά σὲ καμιά πολιτισμένη χώρα μὴ ἐντελὸς ἀτομικὴ τῆς ψυχῆς. Ἡ δημοσίωσις πολὺ τὸ περιγύρο τὴν ἀρχαία ἀττικὴν ψυχὴν, οἱ τότε συνθῆκες, ἢ ἔλλειψη γηγέουρας συγκοινωνίας, ἢ ἔλλειψη βιβλίων καὶ τόσες ἄλλες, ἐπιτρέψαν στὸν πολιτισμὸν του νὰ ἀναπτυχθεῖ σχεδὸν ἀνεξάρτητα ἀπὸ κάθε ξενικὴ ἐπιρροή, ὅπως τὸ ἐπιτρέψαν καὶ στὸν Ἰνδικόν, στὸν Περσικόν, στὸν Αἰγυπτιακόν, στὸ Λακεδαιμονικόν Πολιτισμόν. Ἡ ψευδοδημοτικὴ προγονοπληξία θαυμάζει ἀποκλειστικὰ τὸν Ἀθηναϊκόν, ἀλλὰ πῶς δὲ νιώθει ὅτι ἂν θελήσῃ νὰ διαγράψῃ—ποὺ εἶναι εὐτυχῶς ἀδύνατον—κάθε ξενικὴ ἐπίδρασις, πρέπει λογικῶς νὰ παραδεχθεῖ ὅτι μόνον τὸ περιγύρο δημιουργεῖ ἕναν πολιτισμόν, κ' ὅτι ἢ ἀίεσις κ' ἀνεμπόδιστη συνέπειαι μιᾶς τέτοιας γνώμης εἶναι ὅτι κάθε ἐπαρχία ὅπου ἢ Φύσις εἶναι διαφορετικὴ πρέπει νὰ δημοιοποιήσῃ τὸ δικόν της πολιτισμόν, ὅπως στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα; Τὸ σημερινὸν ἔγόν μας εἶναι πολυσύνθετον. Μέσα του φέρονται ἀνεμοὶ ποὺ ἔφερον πλοῦσια ἀρώματα κ' ἰδέες ἀπ' ὅλα τὰ πέρατα τοῦ κόσμου, καὶ τῶν αἰώνων. Κ' εἶναι ἴδια ὀλέθριον ὅσο κ' ἀπραγματοποίητον—ἐδτυ-

χώς — τὸ νὰ θελήσουμε νὰ κλείσουμε σ κ λ ά θ ο σ' ἓνα μαρμαρένιο πύργο. Εἶναι ἐντελῶς ἀνάξιο κἀν συζήτησης, ἐντελῶς κομικὸ, ἀν ὄχι λυπηρὸ γιὰ τὴ διανοητικότητα μας, τόσο νὰ παραδεχόμεσθε «ὡς ὅτι φύτρωσε στὴ Δύση εἴτε ἄνθρωποι, εἴτε πολιτισμοί, εἶναι ἀνθρωποειδές, ὑποτυπῶδες», ὅσο νὰ μὴν παραδεχόμεσθε τὴ στιγμή πού καὶ τὰ σύνορα πρόκειται νὰ καταργηθοῦν στὴν Πνευματικὴ Κοινωνία τῶν Ἑθνῶν. Κάθε ἔθνος θὰ διατηρήσει πρῶτα ἀπ' ὅλα τὸν ἑαυτὸ του. Εἴμαστε πρῶτα ἀπ' ὅλα Ἕλληνες. Αὐτὸ δὲν τὸ ξεχνᾶ κανένας κ' οὔτε θὰ εἶταν βέβαια κἀν ἀνάγκη νὰ παρατηρηθεῖ, τόσο εἶναι φυσικὸ—εὐτυχῶς—ἀν οἱ δημοτικιστὲς προγονόπληχτοι δὲν ἔμοιαζαν νὰ θεωροῦν κ' ἀντιέλληνες ὅσους ἐναντιώνονται στὸ παραλήρημά τους. Ἡ Ἑλλάδα ὅμοια μὲ κάθε πολιτισμένη χώρα θὰ δεχθεῖ τὸ συνολικὸ ὁμοίμορφο στὶς γενικὲς γραμμὲς τῆς ἐξωτερικῆς κ' ἐσωτερικῆς ζωῆς πού ἐπιβάλλει ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς, καὶ θὰ διατηρήσει τὸν ἑαυτὸ της ὅμοια μὲ κάθε πολιτισμένη χώρα, σὲ κάθε λεπτομέρεια, σ' ὅλες τὶς διαφορὲς πού πλάθουν τὸ περιγύρο, τὸ κλίμα, οἱ παραλλαγὲς τῆς διάθεσης καὶ τοῦ χαρακτῆρα σὲ κάθε τόπο, οἱ ριζωμένες φυλετικὲς παράδοσεις, ἡ ἀδιάσπαστη ἱστορικὴ ζωὴ. Τὸ ντόπιο πρᾶμα θὰ κρατήσῃ τὴ θέσιν του, πλατειὰ τὴ θέσιν του, ἀλλὰ μόνον τὴ θέσιν του, ὅση κατέχει τὴν σημερινὴ ψυχὴ.

Ἡ ἰδέα τοῦ νὰ ὑφαίνει κάθε γυναῖκα τὸ φόρεμά της ἢ νὰ κάνει μόνη της τίς στάμνες της, τὰ μαγειρικά της σκεύη, τὰ γυαλικά της, τὰ μουσικὰ ὄργανα, καὶ πῶς δυσκολοκατόρθωτο ἀν ὄχι ἀδύνατο, τὰ ἐπιπλά της καὶ τὰ σπῆτια της, θὰ μείνει πάντα ἓνα ὁμορφο καλλιτεχνικὸ ὄνειρο ἀτόμων, πραγματικὰ παράλογο, πού ἴσως κάποτε καὶ νὰ τὸ πραγματοποιοῦν ἐλάχιστοι, ἐρρασιγενικά, δηλαδὴ χωρὶς καμιά γενικότερη σημασία. Ἡ κ. Σικελμανοῦ δὲν κατάλαβε τὸ ἀρχαῖο ἀθηναϊκὸ μυστικόν. Τὸ ἀριστοῦργημα δὲν ἔχει αὐτοτέλεια, εἶναι μόνον ἐξωτερικέση. Πηγάζει ἀπὸ τίς ἀπαιτήσεις καὶ τίς ἀνάγκες τοῦ ἐγῶ. Καὶ σήμερα ἡ ζωὴ οὔτε ἐπιτρέπει οὔτε προκαλεῖ τὴν ἐπιθυμίαν στὴ γενικότητα νὰ ἔχει ξεχωριστὰ ὠραῖες στάμνες ἢ μαγειρικά σκεύη. Τὸ συναίσθημα τοῦ ὠραίου μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ ἀναπτυχθεῖ στὴ σημερινὴ καλλιτεχνικὰ σχεδὸν ἀμόρφωτη νεοελληνικὴ κοινωνία, ἀλλὰ πάντα σύμφωνα μὲ τοὺς σημερινούς ὅρους τῆς ζωῆς. Κάθε ἐποχὴ δημιουργεῖ ἀλλοιώτικα, σύμφωνα μὲ τὸν ἑαυτὸ της. Πῶς εἶναι δυνατό μιά γυναῖκα νὰ ὑφαίνει μόνη της τὰ φορέματά της τὴ στιγμή πού τῆς χρειάζονται τουλάχιστο πέντε φορέματα τὸ χρόνο καὶ σύγχρονα ἔχει ἀναλάβει τόσες ὑποχρέωσεις στὴ ζωὴ, ζητεῖ τόσα ἄλλα ἀπὸ τὴ ζωὴ; Πῶς εἶναι δυνατό νὰ ντύνεται ἢ πολιτισμένη Ἑλληνίδα διαφορετικὰ ἀπὸ τὴ γυναῖκα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, τὴ στιγμή πού τίς χωρίζει μόλις λίγων μερῶν ταξίδι;

Τὸ ἀριστοῦργημα δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν ἐξωτερικέση ἐνὸς ἐγῶ πού ἐφθάσε στὴν κορυφὴ τῆς ἐξελίξεώς του, ὅπως εἶχαν φθάσει οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι. Οἱ Νεοέλληνες εἴμαστε ἀκόμα πολὺ νέοι. Πρέπει πρῶτα ν' ἀναπτύξουμε τὸν ἑαυτὸ μας καὶ τότε μοιραῖα θὰ πλασθεῖ ἡ εἰκόνα τῆς ὁμορφιάς μας. Νὰ τὸν ἀναπτύξουμε ἑλληνικὰ καὶ σύγχρονα ἁρμονισμένον μὲ τὸν παγκόσμιον πολιτισμό. Στὸ ἔργο αὐτὸ ἀφωσιώ-

θηκε τὸ ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας καὶ ἴσως ἡ ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση νὰ εἶναι τὸ πρῶτο γερὸ λιθάρι στὸ καὶ τοῦ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ. Κ' ὅταν κατῶρθασε ἓνας Παλαμᾶς, ἀν ὄχι τέλεια, τουλάχιστον τόσο μεγαλόπνοα, νὰ ζωγραφίσει καὶ νὰ τραγουδήσῃ τὴ σχεδὸν ἀπλαστὴ ἀκόμα, γεμάτη δισταγμούς κ' ἀμφιβολίας, ἀναποφάσιστη γιὰ τὴν κατεύθυνσίν της νεοελληνικὴ ψυχὴ, δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ μὴν ἔχομε τὴν πεποίθησιν ὅτι τὸ νεοελληνικὸ ἐγῶ ἔχει μέσα του ὅλη τὴ δύναμιν γιὰ ν' ἀναπτυχθεῖ καὶ νὰ δημιουργήσῃ.

Ἀπριλῆς, 1919.

ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ

ΤΟ ΔΑΧΤΥΛΙΔΙ

Ξεοκλίμα πράματα παιδιά' εἶχα πάρει τὴν μικρὴ κασεινά που εἶναι κρυμμένα μερικὰ στοιλῖδια, πού ἔχουν γιὰ μόνη ἀξία διὲ εἶναι ἐνθῦμα οικογενειακά' τὰ κοίτα'α ἀπόδοχα, ἀγρησμένη. Ἄνοιξα ἓνα μικρὸ κοντί' εἶχε μέσα ἓνα δαχτυλίδι ἀπλὸ μὲ μιά μικρὴ πέτρα, γαλαῖοσφραῖση, θαμπή.

Αἰσιάνθηκα τὴν καρδιά μου νὰ χτυπᾶ, γρήγορα, δυνατὰ ὁ νοῦς μου, πού ἔτρεχε μακριὰ, καρφώθηκε στὸ μικρὸ κοντί, τὰ μάτια μου θλόωσαν γιὰ μιᾶς.

Ἦ μικρούλα πέτρα, πόσση καὶ γαλανὴ μα'ι, χωρὶς λάμψη, χωρὶς σπινθηρισμό, δαχτυλίδι ἀπλοῖκό, χωρὶς καμιά ἀξία, μὰ γιὰ μένα τόσο ἀκριθό, τί σκέψες μακρινὲς στὸ μυαλό μου ἐξυπνήσατε! Πόσες εἰκόνας, πόσες σκηνὲς οἱ θύμησή μου ξέθαψες, δαχτυλίδι ἀγαπημένο τῆς γλυκειᾶς μου μητροῦλας.

Σ' εἶδα... καὶ μοῦ φάνηκε πῶς ξανάβλεπα τὸ χέρι πού σ' ἐφορούσε πάντα, τόσο δὲν τὸ θυμάμαι, χωρὶς ἔσένα, τόσο, τ' ὀλοσπυρο της χέρι, τόσο ἀπαλό, τόσο τρυφερό, διὰν στὸ κεφάλι μας ἀκουμποῦσε καὶ μᾶς χαῖδευε σιγά-σιγά.

Σ' εἶδα... καὶ μοῦ φάνηκε πῶς τὴν ξανάβλεπα μετὰ χρόνια τόσα, ὀλοζώντανη μπροστά μου, γιὰ δλους γλυκειὰ καὶ καλὴ, μὰ γιὰ μᾶς ἀκόμα πῶς πολὺ, γιὰ μᾶς, τὰγαπημένα της ἰστέλλὰ παιδιὰ της.

Χειμῶνας... σουρούπωμα... Στὸ σπῆτι, σὶδ γελασιὸ ὀλοχαρούμενο σπῆτι, πού γιὰ νὰ τὸ φωτίση, νὰ τὸ ζεστάνη, ἀκοῦσε ἢ παρουσία της καὶ μόνη, τὴν ὥρα πού σκοτεινιάζει, πρὶν ἀκόμα ἀνάψουν τὰ φῶτα, κάθεται στὸ τῆλα κοντὰ μιά στιγμή ἀπ' τίς φροντίδες της νάναπανθῆ, ἢ ἀκούραστη μητέρα.

Κ' ἐμεῖς, μόλις τὴν καταλάβουμε πῶς κάθισε κεῖ, ἀφίνομε μελέτες καὶ παιγνίδια, ἰσέχομε κοντὰ της, καὶ καθέννας προσπαθεῖ νὰ προσπεράσῃ τὸν ἄλλο γιὰ νὰ πάρῃ τὴν προτιμημένη θέσιν, κεῖ στὰ πόδια της μπροστά, νὰ καθίσῃ στὸ χαλί, καὶ τὸ κεφάλι του στὰ γόνατά της νάκουμπῆσῃ.

Κ' ἐκεῖνη, χαῖδευει τὰ μαλλιά μας, παίζει καὶ γελᾶ μα'ι μας, καὶ τὸ χέρι της μᾶς δίνει, πού ὄλοι τὸ θέλαμε νὰ τὸ πιάσουμε γιὰ νὰ ἐξεῖδασουμε τὸ περιεργὸ της δαχτυλίδι. Κ' ἐνῶ τὸ κοιτάζω, καὶ περιεργὰ τὸ παρατηρῶ, ἔξω'να ἀπότομα ἐκεῖνη ἰσάβῃ τὸ χέρι της μὲ γέλια... Μπήγω μὰ γωνή, τὰρπάζω, τὸ σφίγγω δυνατὰ τὰγαπημένο της χεράκι, καὶ στὸ στόμα μου φέροντάς το τὸ πνίγω στὰ φιλιὰ... μὰ ἀλλοίμονο... στὰ χεῖλια μου δὲν βρέθητες

παρά οὐ μονάχα ἀκουμπιόμην, κρύα πέτρα, δλό-
κρυα, γαλάζια και πρασινωπή...

Καλοκαίρι... Στὸ περιβάλλον γαλήνια περπατεῖ ἡ
ἐντυχιόμην μητέρα γύρω της με φωνές, παίζου-
ν, κωμωδούνται τὰ παιδιά της, κι αὐτὴ με μιὰ δίκια
περηφάνεια, τὰ θαμιάει, τὰ παρακολουθεῖ.

Πότε πότε τὸ παιχίδι ἀγίνοντας, τρέχαμε σ' αὐ-
τήν, καὶ τὴν ποῦμε. Ὁρμούμε ἐπάνω της, λαχα-
ριασμένοι, ἀναμμένοι κι αὐτὴ νὰ μᾶς κρατήσῃ προ-
παθεῖ μήπως παραξεσταθοῦμε και κρυώσομε.

«ὦ, μαμά μου, μαμάκα μου χρυσή», φωνάζω παρα-
κλητικά, ἐνῶ αἰσιτάνομαι τὸ δροσερὸ της χέρι, πὸν
τὸ σιολίζει πάντα τὰγαπημένο της δαχτυλίδι, σὶ
γλοχιόμένο μέτωπό μου νάκουμπά, ἀγρό με νὰ
τρέξω ἀκόμω, και με ὀριή ἀπ' τὴν μέση τὴν ἀγκα-
λιάζω, σὶ γγγοντάς τὴνε τρελλά... Ἀλλοίμονο, ... τὰ
χέρια μου ἀγκαλιάσανε τὸ κεφ, και ξυρπεύσανε πλάι
μου, κρύα, παγωμένα, ἐνῶ ἕνα δάκρυ γλογερὸ κυ-
λῶσος κ' ἔβρεχε τὸ δαχτυλίδι πὸν θρισκότανε μπρο-
στά μου, γαλαζοπράσινο, θαμπό.

ΕΛΜΙΝΑ ΠΑΝΤΕΛΑΚΗ

Η ΕΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΑΣ

Ἡ καλλιτεχνικὴ μόρφωση τὰνθρώπου, εἶναι θε-
βαιωμένο πᾶς πὸς ἀποτελεῖ ἕνα μεγάλο συντελεστὴ
γιὰ τὴν καθολικὴ πρόδο του. Γι αὐτὸ και σὶ σκολεί-
α μᾶς, οἱ σημερινοὶ παιδαγωγοὶ μᾶς μ' ἐνθουσια-
σμοῦ προσπαθοῦν νὰ χαρίσουν σὶν καινούργια γενεὰ
τὰ γύρα και τὴν δημοσιὰ τὴς Τέχνης. Τὸ σχολεῖο,
ὄχι ὅπως πρῶτα, ἀποκροστικό, ἀκάθαρτο, ἀνθυγι-
εινὸ, ἀλλὰ κατοικία ἀληθινῆ, σὶν καὶ, πὸν θὰ δια-
πλασθῇ ἡ ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων. Σχολεῖα ἡλιοσώτι-
σια, εὐάερα, ὀλοκάθαρα, ὀλόχαρα, σιολισμένα με λού-
λοιδα—διακοσμημένα με τέχνη. Τὸ Σχολεῖο μετά-
ληψη τὴς ζωῆς, τοῦ πολιτισμοῦ ὑπόδειγμα, ὑπόδειγ-
μα και ὀδηγὸς ὀλων τῶν ἀρετῶν σὶν σπῖτι, σὶν κοι-
νωρία, σὶν ἔθνος.

Με τὴν διαίσθηση και τὸν ἐνθουσιασμό τὴς τέχνης,
τὰ λίγα αὐτὰ λόγια αἰσιτάνομαι μιὰ εὐώτερη ἀνάγκη
νὰ τὰ ἐκφράσο, γιατί ἡ χώρα μᾶς θρισκεται πὸν
ἀδικημένη σὶν καλλιτεχνικὴ τὴς διαπαιδαγώγηση.
Ἀπὸ τὸ σχολεῖο προσμενομε οἱ τεχνίτες τὴν δια-
παιδαγώγηση τὴν ἀληθινῆ, πὸν θὰνάγη τὴν γλόγυ
τοῦ ὄραϊον και πὸν θὰ θρέψη με ξεχωριστὸ ἐνδια-
γέρον και σιοργὴ κάθε καλλιτεχνικὴ ἐκδήλωση σὶν
τόπο μᾶς. Ἡ τέχνη φροῦας τὸν πολιτισμοῦ, μέσον ἐκ-
παιδευτικὸν—ἡθροπλαστικὸν ξεγάνωμα μιᾶς ἀνώτε-
ρης διανοητικότητας.

Γιὰ νὰ ἐπιτύχομε ἕνα τέτοιο ξετίγνμα τὸ ἴθνη
ἄοχισον νὰ γίζων ἀληθινὰ σκολεῖα με κήπος, πὸν
θὰ καλλιερῶσνται ἀπὸ τοὺς μαθητὲς φέροντας αὐ-
τοὺς εἶσι πλησιέστερα σὶν γύση με τὰ δέπτα, με
τὰ γνῖα, με τὰνθη. Ἡ ἐνισκόληση αὐτὴ ἀπεδείχθηκε
πὸς ἔχει μεγάλη ἐπίδραση σὶν ἦθος, σὶν χαραχτή-
ρα και σὶν γοῦστο τῶν παιδιῶν, δυναμῶνει τὴν ὑ-
γεία τῶν, δημιουργεῖ πρωτοβουλία, τοὺς κάμνει
νάγαποῦν καὶ ὄραϊο, και ἡ ἀγάπη τοῦ καὶ εἶναι

ἀορχὴ κάθε μεγάλης δημιουργίας, πὸν πρόπει νὰ ὀ-
δηγᾶ κάθε ἰσοροπιαμένο ἄνθρωπο σὶν ζωὴν του.

Ἀπὸ τὸν κήπο αὐτὸν τοῦ νέου σκολεῖου μᾶς, ἔργο
τῶν παιδιῶν μᾶς, τὸ καινούργιο σκολεῖο μᾶς, γι-
ομένο με ἀληθινὰ ὄλικά, χωρὶς ψεύτικα ἐπιχρῖσματα
και κλασικότητες, με τὰ μεγάλα παρᾶνθρά του, με
τὴν ἡλιόχαρη αὐτὴν του, με τὲς συμμετρικὲς αἰθου-
σὲς του σιολισμένες ἀπ' τὴν τέχνη, πὸν θὰ μορφί-
νη τὴν αἰσιση με τὰ ὀράματα τὴς φύσης, με τὴν ἐπι-
βολὴ τὴς ἀρχιτεκτονικῆς, τὰ μάγια τὴς διακοσμητι-
κῆς, ζωγραφικῆς και γλυπτικῆς, με τὸ ἄκουσμα τὴς
ποίησης, τὴς μουσικῆς τοῦ τραγοιδιοῦ, πὸν τᾶιρει
ἕνα ξεχώρο μέρος σὶν ὀρόγραμμα τοῦ νέου σκολεῖο.
"Ὀλα θὰ χαῖδεῦον τὲς μικρὲς ὑπαρξες μ' εὐθυμία,
και ὀ παλμὸς αὐτὸς θὰράξῃ μέσα σὶς ψυχῆς με τὴν
ὀμορφιά ὀδηγητῖρα σὶν ζωὴ, πὸν θὰ μᾶς φέρη σὶν
ἀγαθὸ και σὶν ἀληθινὸ, και οἱ καιλοῦνες αὐτὲς θὰ
μποῦν ἀπ' τὸ σχολεῖο και σὶν σπῖτι και τὸ σπῖτι θὰ
φρομοιωθῇ με τὸ σχολεῖο, τὲτες θὰ ἔχομε τὴν ἄμο-
ρικὴ σὶνπραξὴ τους.

Οἱ κοινωνικοὶ νομοθέτες θέλοτες σὶνμερα νάπο-
σάσουν τὸν ἐργάτη ἀπὸ τὸ καπελεῖο, πολεμοῦν πὸς
νὰ τοῦ χαρίσουν ἕνα ὀμορφο σπιτάκι, πὸς νὰ τοῦ
προμηθεύσουν καλαισθητα, γερὰ και ἀπλά ἐπιπλα,
νὰ ἐκλαϊκεύσουν τὴν τέχνη σὲ ὀλες τὴς τὲς μορφῆς
γυὰ νὰ διαδοθῇ παντοῦ σὶν καὶ, γιατί σὶν ἀγα-
πὴση κανεῖς καὶ ἀφοσιώνεται.

Στὴν Ἐθροπὴ παρόμοιες μέριμες καταπᾶσθηκε
ἡ Πολιτεία και ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία και ἡ εἰσερ-
γετικὴ ἐπίδραση ἐπάνω σὶς μᾶζες φέρονει ὀλοένα
ἐντυχιόμένα ἀποτελέσματα.

Ἡ τέχνη σὶν σχολεῖο μαζί με τὴν διδασκαλία τὴς
ἰγγογραφίας, τὴς πλαστικῆς, τὴς διακοσμητικῆς, και
τὴς μουσικῆς, κρίνεται πᾶς και ἐγασμῶζεται ὄς ἕνα
ἄπὸ τὰ πρῶτα μελήματα τὴς ἐκπαίδευσης, ἀρχίζον-
τας ἀπὸ τὲς πρῶτες τάξες τῶν δημοτικῶν σκολείων.

Οἱ σημερινοὶ παιδαγωγοὶ δὲν θεωροῦνε σὶν ἕνα
λοῦσος τὰ καλλιτεχνικὰ μαθήματα. Αὐτὰ δύνουν τὴν
αὐτοπεποῖθησιν, ὀπθοῦν σὲ δημιουργία, ἐδραῖώνουν
και δυναμῶνουν τὸν χαραχτήρα, και ἐξευγενίζον
τὸ αἰσιση. Με τὴν μετάληψη τὴς ὀμορφιάς πὸν μᾶς
χασοῖει ἡ γύση και ἡ τέχνη, πλαταῖνουν τοὺς ὀρί-
ζοντάς μᾶς και μᾶς βοηθοῦν με τὲς πολέμορφες αὐ-
τὲς ἐκδηλώσες νὰ θροῦμε τὸν ἑαυτὸν μᾶς. Τὰ μαθή-
ματὰ αὐτὰ, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ διανοητικὰ ἀποτελέσματα
πὸν ἔχουν σὶν ἀνάπτυξη τοῦ νοῦ και σὶν καλλιτε-
χνικὴν διαπαιδαγώγηση, παρασκενάζουν και τὸ ἄν-
θισμα τὴς διακοσμητικῆς μᾶς τέχνης και ἔθρικῆς
μας βιοτεχνίας, μαζί με τὴν συνολικὴν εἰτὴ κατεῦ-
θυνση προσμενεται και ἡ καλλιτεχνικὴ μᾶς ἀναγέρ-
νηση.

Ἀνοτυχῶς, πὸν ὀνοτυχῶς, ἡ διδασκαλία τῶν καλ-
λιτεχνικῶν μαθημάτων σὶν σχολεῖα μᾶς ὀπολείεται
ἀγάνταστα και εἶναι πὸν μακρὸν ἀπ' τὸν καλὸ ὀρό-
μο—οἱ καιοὶ μᾶς παιδαγωγοὶ τὸ ξεροῦν και πρόπει
νὰ σεντελέσουν σὶν ἄγῶνα νάχρῖσομε ἀπὸ κεί ποι
πρόπει και νὰ λείφουν οἱ ἀναχροσμοῖ, τὰ στροβο-
πατήματα και οἱ δασκαλισμοὶ.

K. ΜΑΛΕΑΣ
ζωγράφος.

Η ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΟΙΔΙΠΟΔΑ

Η προχρυσινή παράσταση του Οιδίποδα δεν ήταν μόνο προσπάθεια, ήταν άπολυτη καλλιτεχνική επιτυχία. Μια επιτυχία που δεν οφείλεται μόνο στο παίξιμο των ηθοποιών αλλά και στο «άνεθασμα», αισθητικό στο σύνολο και σε κάθε λεπτομέρεια. Το «Ελληνικό Θέατρο» στην πρώτη του εμφάνιση επραματοποίησε ό,τι ποτέ ακόμα δεν είχε καν σκεφθεί κανένα άλλο αθηναϊκό θέατρο. Ο Οιδίποδας Τύραννος μ' όλη την υπεροχή δραματική του πνοή, μ' όλη τη σχεδόν ανυπέροχτη του τραγική ειρωνεία, δε μπορεί πια να συγκινήσει. Ίσως γιατί καθένας γνωρίζει πάρα πολύ τα δεινοπαθήματα του Οιδίποδα, ίσως γιατί είναι πάρα πολύ ξένα στη δική μας ζωή. Πρέπει να ενδιαφέρει το παρουσιασμό του, πρέπει να άρήσει σαν αρχαίο ανάγλυφο, σαν πλαστική μουσική. Ο κ. Πολίτης βαθιά μελέτησε τη νεώτερη τέχνη της σκηνοθεσίας και ιδιαίτερα τη γερμανική που επίζητεί τον αισθητικό ρεαλισμό, μια άρμονική λιτότητα. Κατώρθωσε να παρουσιάσει τον Οιδίποδα Τύρανο πρωτότυπα κι ώραία, να παρουσιάσει μια παράσταση όχι μόνον έξαιρετική για το αθηναϊκό θέατρο αλλά κι' αντίξια κάθε ξένου.

Διασκεύασε τη σκηνή όμοια με την αρχαία. Οι χρωματισμοί άπλοι και θαμποί, όλοι ήσαν σύμφωνα διαλεγμένοι, κάθε κίνηση μελετημένη και ρυθμική. Ήταν άριστουργηματική ή εικόνα της εισόδου του λαού, άριστουργηματική και ή στάση των κοριτσιών που κλαίνε πεσμένες στους Βαμούς, άκουμπισμένες στους τοίχους του παλατιού, όταν μαθαίνουν τη φρίκη που συντελέσθηκε. Τα χορικά άπαγγελμένα άπ' όλο το χορό μαζί, ά δεν άκούονταν πολύ καθαρά, έδιναν όμως έντατική την έντύπωση του μεγαλείου, του υπερχόσμου, της ψυχής που βλέπει και σκέπτεται, που συμβόλιζε ό χορός για τους αρχαίους.

Ο κ. Βεάκης έπαιξε τον Οιδίποδα πολύ νεωτεριστικά. Όχι με άρκετη υπεράνθρωπη κι' άγρια δύναμη, όχι συγκλονιστικά. Τόν έδειξε σαν έναν άνωτερο σύγχρονο άνθρωπο, κι' ίσως να μην πρέπει μια που ό χαρακτήρας και τα δυστηχήματα του Οιδίποδα δεν είναι καθόλου σύγχρονα. Σύμφωνα όμως με τη δική του αντίληψη έπαιξε τέλεια, όπως πάντοτε. Ο κ. Γαβριηλίδης, Έξάγγελος, πολύ ώραίος, κλασικά ώραίος, σκόρπισε ρίγη με την τραγική του αφήγηση. Ο κ. Μουστάκας, Τειρεσίας, και Σάββας, γεροδοσικός, επικύρωσαν με το παίξιμό τους τη δυνατή έντύπωση της εμφάνισής τους. Η κ. Έφη Άγρα (Ίσκάστη) και ό κ. Κόκκος (Κρέοντας) ήσαν τα μόνα άσχημα σημεία.

Η μετάφραση που κι' αυτή τη δημοσύργησε ό κ. Πολίτης μένοντας σύγχρονα έντελώς πιστός στο κείμενο, άντηχούσε σαν τραγουδι και πλαστικά ζωγράφισε.

Τό «Ελληνικό Θέατρο» πρέπει να ζήσει! Πρέπει να μπορέσει να δώσει πολλές τέτοιες έξαιρετικές καλλιτεχνικές ήδονές. Άπό τό αθηναϊκό κοινό δε ζητάμε πια να ύποστηρίξει μια προσπάθεια, αλλά να νιώσει μια όμορφιά. Και θα ήταν άπελπιστικό για τη διανοητικότητα του ά δεν ένιωθε την όμορφιά που του

έδωσε και του ύπόσχεται τό «Ελληνικό Θέατρο», ά δεν αισθάνονταν πως τις μεγαλειότερες, τις πιο άγνες και τις πιο βέβαιες χαρές της Ζωής τις χαρίζει ή Τέχνη.

ΑΛΚΗΣ ΘΥΡΛΟΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

Ο «ΝΟΥΜΑΣ» Κ' ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΟΙ

Πειραιάς 15/5/19

Φίλε «Νουμά»

Σε περασμένο φύλλο σου έγγραφες πως ό «Νουμάς» δεν έγινε δεκτός στη λέσχη των υπαλλήλων της Έθνικής Τραπεζής και στο προτελευταίο σου, κάποιος σου γράφει πως «εμαθε» πως άπαγορεύτηκε σέ «κάποια λέσχη» τό διάβασμα του «Νουμά». Λάθος, άν έννοι ή αυτός τη δική μας λέσχη. Ρώτησα και τον επιμελητή του Άναγνωστηρίου της λέσχης του Συλλόγου μας (άν κι ήταν περιττό βεβαιώσον) και βεβαιώθηκα πως οι πληροφορίες σου είνε ανακριβείς. Ούτε ποτέ «δεν έγινε δεκτός», ούτε «άπαγορεύτηκε τό διάβασμα» του «Νουμά». Στο μήνυσε κιόλας για να τό ξέρης. Ούτε έπρεπε να πιστένης πως σέ κύκλο ποΰχεις και συντρομητές και συνεργάτες ήταν δυνατό να γίνη τέτοιο πράμα. Άν και ή βιβλιοθήκη μας δεν είναι φιλολογική, έχει στο φιλολογικό της τμήμα όλα τα βιβλία του Παλαμά και του Ψυχάρη (όσα δεν έχουν εξαντληθή) και θα γιάξης πολλή ίσως ώρα, άν θελήσης να μας επισκεφτής, για να βής φιλολογικό βιβλίε γραμμένο όχι στη δημοτική.

Λικός σου

ΑΡ. ΒΕΚΙΑΡΕΛΗΣ

Συνεργάτης σου και συνδρομητής σου και υπάλληλος της Έθνικής Τραπεζής

Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

Κύριε Λιενθιντά,

Στον άγώνα, τον δικό σας, κι όλων των άλλων μαζί, για τη διάδοση της δημοτικής γλώσσας, βλέπω ναΰχετε δώσει μια ώρισιμένη κατεύθυνση, νομιζοντας πως μόνο άπ' αυτή θέλει βγει τό ποδομένο αποτέλεσμα, ή νίκη της δημοτικής γλώσσας.

Όλοι σας, μ' όλη σας τη δύναμη, πασχίζετε να μάψετε τη δημοτική μέσα στο σχολείο, για να πλάψετε μ' αυτή την πνευματική και ήθική ανάπτυξη των παιδιών, μα, στην προσπάθειά σας αυτή, ξεχνάτε ένα άλλο μεγάλο θεριό, που θα γανερωθή στα ίδια παιδιά τα ποιημένα με της δημοτικής γλώσσας τα νάματα, διαν γινούνε είκοσι χρονών και τραβήξουν σ' αυτό για να τό... ύπηρετήσουν.

Τό θεριό αυτό, τον Στρατό, τον ξεχάσατε, ή νομίζετε πως κι αυτός δεν είναι ένα μεγάλο, πολύ μεγάλο σχολείο που πλάθει ψυχές σύμφωνα με τα μέσα που θα μεταχειριστή;

Λημονάτε πως στον Στρατό βρίσκονται Κινέζικα λεξικά και χρησιμοποιούνται άπ' όλους τους στρατιωτικούς, και' ανάγκη, για να διδάξουν τον νεοσύλληχτο την νέα του γλώσσα;

Λημονάτε την γλώσσα που μεταχειρίζονται στην

θεωρία τους δλοι σχεδόν οι στρατιωτικοί για να διδάξουν στον αγράμματο φαντάρο τα νέα του καθήκοντα, που ο δύστηνος μόλις ιακούει από το στόμα τανώτερου του, ρωτάει τόν εαυτόν του, αν βρίσκεται στην Ελλάδα ή στην Κίνα, αν άκούη τής μάνας του τή γλώσσα, ή τόν μαθαίνον Κινέζικα;...

Στό Στρατό, στο μεγάλο αυτό σχολείο στρέφεται δλοι τήν προσοχή σας και προσπαθήστε με κάθε τρόπο να πεταχτούν απ' αυτόν τα Μιστριώτικα λεξικά και νάστε βέβαιη πώς ο άγώνας που έχετε αναλάβει ίσσαν καιρό τώρα θα στεφανωθεί με τής νίκης τδ στεράνι.

Με βαθειά έχτίμηση

ΠΕΤΡ. ΣΑΓΓΟΤ

* * *

ΣΧΟΛΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Άγαπή μου «Νουμά»,

Τώρα που πλησιάζει το τέλος του σχολικού χρόνου και σε λίγο δάχουμε τήν σχολική γιορτή στα δημοτικά σχολεία, σκέφτηκα κάτι τι που καλό θάτανε να τδ σκέφτιονταν κ' εκείνοι που λέγονται άρμόδιοι. Νά, τι τρέχει: δλοι ξέρομε πώς οι εξετάσεις σκοπό έχουνε να δείχνουν τα παιδιά στους γονείς τους, οι άδέρφια τους και στον άλλο κόσμο τήν προδοδο πουάκαναν σ' όλο τδ χρόνο και τπως αυτό τδ κάνουνε με τραγούδια, άπαγγελίες και διαλόγους. Τί θα λέγατε λοιπόν όταν θάκούγατε από ένα παιδάκι έννια χρονών νάπαγγέλλη κάτι τι τέτοιο, που θα είπωθή φευ! σ' ένα σχολείο εδώ:

Έκ των άμμων τής Λιβύης εις τούς πάγους του βορρά τδ όνομά σου φέρει ή φήμη και ή δόξα σου περῖ Σὺ διδάσκαλος του κόσμου, σὺ τής γῆς όλης τροφός, σὺ πύξιν τής διανοίας σὺ του πνεύματος τδ φῶς.
"Αν σε λησμονεῖ άγνώμων άσθενεῖ ο ίσχυρός, είναι Νέμεοις και δίκη, είναι πλάστης τιμωρός.

Χωρίς άλλο θα σταυροκοπιόσαστε και θα λέγατε: μή χειρότερα! άρχαία έλληνικά στο δημοτικό που διίσχυρίζονται πώς μόνο ή δημοτική διδάσκαται!

Λοιπόν δέν νομίζετε πώς θάτανε πολὺ καλό και λογικό να διάλεγαν τα πιό όμορφα και τα πιό κατάλληλα για τδ σχολείο τραγούδια των σημερινών μας μεγάλων δημοτικιστών ηρωιτών, να τα τύπωναν σε βιβλίο και να τἀστειλαν δωρεάν σε όλα τα σχολεία του κράτους για να χρησιμοποιουν για τις εξετάσεις των παιδιών!

Με τήν έλπίδα πώς του χρόνου τουλάχιστο δάχουμε αυτή τήν ευτυχία, νάκούσωμε δηλαδή τα γυνικά τής γλώσσας μας τραγούδια από τα μικρά χειλάκια των παιδιών μας.

Μέκω δική σου
Graziella

Σύρα 20 του Μάη 1919

ΣΗΜ. του «Νουμά». "Ας έλπίσουμε πώς θα πιτύχει ο διαγωνισμός μας κ' έτσι του χρόνου δάχουμε τα κατάλληλα τραγούδια για τα παιδιά.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

Μιά δασκάλα. Σύρα. Το γράμμα σου τδ στείλαμε στη Γρατοιόλλα. Χτυπῶς τήν άνόνομιά της μα και του λόγου σου δέν άπογράφεται κ' έτσι δέν έχουν καμιά σημασία τα δσα τής ψέινεις, που δέν είναι δα και λόγια που ταιριάζουνε σε μια μικρά δασκάλα. — κ. Δρόσο. Άλόης. Είναι χωρίς άκρόμη. Χρειάζεται δουλιά και δουλιά και μη τή βαρθεῖς. — κ. Δάρο Ν. Πειραιά. Ν' ακολουθήσεις τή συμβουλή του Νίτσε και να γρεις σκληρῶς στον εαυτό σου. Άκόμα και να μην τολμείς.

Τα δόντια σου στο κάθε τι που στέκεται μπροστά σου

γιατι γλήγορα θα μείνεις φαφούτης. — κ. Β. Οι στίχοι καλοι μα μπορούνε να γίνουν και καλύτεροι Σαναδούλεψέ τα, και μάλιστα τδ 3, και στείλ τα να τα δημοσιένομε. — κ. Γέρο. Οι στίχοι σου για τούς «Νέους» δέν είναι και τόσο περιφρημοι, μπορούνε όμως να δημοσιευτούν σ' αυτή εδώ τή στήλη:

Φορούνε κολλάρα
και κάτασπρες γκέτες
και ρίχνουν — τρομάρα!
με στίχους ροκέττες.
Σε τέτια μιτ φάρα
χρειάζοντ' ήγέτες
με δίχως κολλάρα
και κάτασπρες γκέτες.

Τι έβδους πάι ή γέτες των νέων θάναι αυτόι, δέν ήμπορέσαμε να τδ νιώσομε. — κ. Β. Μ. Άνπούμαστε που δέν μπορούμε να σου πούμε πώς έχεις δίκαιο. Λιγομυχιά δχι προσοσόνό δέσμο, από άνάγκη άνώτερη, τής γλώσσας. — κ. Θάνη Π. Δέν είναι και τόσο καίι. Άρότερα ίσως γράφεις και ταρα. κ. κ. Γ. Μαν. Χανιά και Γ. Θεοδ. Λάρισα. Το φύλλο οδς στέλνεται Με τήν περιπέτεια τής φυλακής, είχαν παραπέσει τα γράμματά σας, μα βρεθήκανε τή διεύθυνση που ήντάει ο κ. Γ. Μαν. δέν τήν ξέρομε. κ. Μ. Παν. Μεγαλόπολη. Σ' ευχαριστούμε για τα καλά σου λόγια. Το φύλλο σδσ στάλθηκε. — κ. Ν. Βρ. Η στήλη τής «Σένης Φιλολογίας» γράφεται τις περισσότερες φορές από τον άρχιουντάχη τδ «Νουμά» Κ. Καρθαο. Τα καλά λόγια που μας γράφεις για τή στήλη αυτή, τ' άκούμε γυνικά απ' όλους κι αυτό είναι ευχάριστο. — κ. Χ. Strich. Τώρα μάλιστα. Κάτι παραπάνω από καλό. Θα δημοσιευτεί στο έρχόμενο. Μολ. Γιάννενα. Τα μεταφρασμένα σου δε μας άρέσουν πολὺ. Η έννοια τδ «Wenn du dich selber machst zum Knecht» δέν άποδίδεται. Το μικρολογώ δέν έχει στη γλώσσα τή σημασία: sie sagen, dass nichts an dir ist. Το «Μοίρασμα τής Γης» έχει μεταφραστεί. Το «Μήλο ή Ζωή...» δέν είναι πολὺ τεχνικά δουλεμένο. Αυτό τδ είδος τα ποιήματα με στοχασμούς είναι πολὺ δύσκολα. Δοκίμασε στην άρχή τίποτα πιό άπλές ιδέες. — κ. Χρ. Σουλ. Πράματα. Μιά κ' έγινε ή άρχή ή καλή, όλα σιγά σιγά θα γίνουν. Βέβαια πός πρέπει να μεταφραστούν, κι από τα πρώτα μάλιστα, κλασικά ιστορικά έργα. — κ. Στ. Σπ. Πειραιά. Χρειάζεται περισσότερο δουλέμα, γιατί ο έλεύθερος στίχος δσο εύκολος φαίνεται τόσο δύσκολα πετυχαίνει. Σαναδούλεψέ το και στείλ το μας. — κ. Π. Σαγ. Θα δημοσιευτεί. — κ. Ν. Οθ. Γιαβ. Τυπώθηκε στο «Νουμά» τδ 1906. Βγήκε και σε ξεχωριστό βιβλίο. κ. Ν. Λέφ. Στείλε μας άλλα καλύτερα. — κ. Μ. Κελ. Θα δημοσιευτεί άργότερα. — κ. Γ. Άστ. Θα δημοσιευτεί στο έρχόμενο. — κ. Λέαντρο. Καλοι οι στίχοι, άσκατά καλοι. Δοκίμασε και σ' άλλα θέματα. κ. Γιάννη Κομμ. Όταν τδ δημοσιένομε αν ήλειπαν τα όνόματα, γιατί μερικα από εμείς που άνάφεσι ο κ. Κοιτογιάννης ως γίγαντες, είναι κατά τήν γνώμη μας νάνοι στη σκέψη και στο φιλολογικό χαρακτήρα. κ. Β. Γ. Βαλ. Ο Μυσοῖ εῖνε πολὺ λεπτός και με τδ παραμικρό χαλά ή όμορφιά του, αν τδ δύστυχο τδ Χάινε που τόσο άδικημένος είναι στον τόπο μας. Στείλε μας καμιά άλλη άδημοσιευτ ή και κανένα πρωτότυπο. — Στρατ. Σέρος. Ευχαριστούμε για τδ γράμμα σου. Κάνουμε δε τι μπορούμε. — κ. Παν. Στείλε μας τίποτα πιό φρέσκα και με πιό δουλεμένους στίχους. — κ. Τ. Χρυστ. Δυστυχῶς δε βρίσκεις τήν έκφραση άκόμα. Άρχισ με άπλούστερα. Μας άρεσαν οι δυο στίχοι:

Άγάπη μου σγαλινή... Άστρο βασιλευμένο
Κι άγάπη μου μελλούμενη... Άστρο που
[άργεις να βγεις.

Πρόσθετε λίγο περισσότερο και στο τεχνικό μέρος. Άπόφυγε τις γασκαδίες.

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΔΥΟ ΚΟΥΤΩΝ

Η ΙΔΕΑ ΤΟΥ ΡΟΥΧΟΥ

— Ἀκόμα μὲ τὰ χειμωνιάτικα ;
 — Ἀκόμα κι' ἀκόμα ! Θὰ περάσω, μοῦ φαίνεται, ὅλο μου τὸ καλοκαίρι.
 — Σὲ λυπᾶμαι, καίτινε. Αὐτοὶ οἱ ραφτάδες θέλουν κρέμασμα.
 — Ἐξ ἐνεντίας, φίλε μου. Τοὺς πρέπει ἀνδριάντες.
 — Ἀστειεύεσαι ;
 — Καθόλου ! Αὐτοὶ μᾶς ἔμαθαν ἕνα πράμα, ποῦ τὸ ξέρανε ὡς τώρα ὅλα τὰ ζῶα κ.' ὅλοι οἱ χωριάτες. Καὶ μοναχὰ ἐμεῖς οἱ πολιτισμένοι δὲν τὸ ξέραμε.
 — Σὺν τί δηλαδή ;
 — Ὅτι τὸ καλοκαιρινὸ ρούχο εἶναι μιὰ ἰδέα. Τὰ ζῶα, καθὼς ξέρεις, δὲν ἔχουν καλοκαιρινὰ καὶ χειμωνιάτικα. Ὅλο τὸν χρόνο φορᾶνε τὰ ἴδια ρούχα. Κι' ἂν βλέπης τώρα στὸν κάμπο μερικὲς προβατίνες κουρεμένες, δὲν ἔχουνε κουρευτεῖ μονάχες τους. Τὶς ἔχουνε κουρέψει οἱ ἀνθρώποι, γιὰ νὰ τοὺς κλέψουν τὸ μαλλὶ τους. Θὰ ξέρης ἀκόμα πολὺ καλά, πὼς οἱ χωριάτες κ' οἱ βοσκοὶ φορᾶνε, μέσα στὸ λιπύρι τοῦ καλοκαιριοῦ, τὴν ἴδια μαλλιαρὴ κάππα, ποῦ φορᾶνε καὶ μέσα στὰ χιόνια τοῦ Γενάρη.
 — Δὲν καψόνουν ;
 — Ποῦ νὰ καψόσουν ; Δροσιζονται.
 — Πῶς γίνεται αὐτό ;
 — Ἐνας δάσκαλος μοῦ τὸ ξήγησε μιὰ φορά. Τὸ χοντρό τὸ ρούχο λέει μᾶς ζεσταίνει, τὸ χειμῶνα, γιατί κρατᾶει μέσα μας τὴ ζέστη τοῦ κορμοῦ. Δὲν τὴν ἀφίνει νὰ φύγῃ. Τὸ ἴδιο ρούχο, τὸ καλοκαίρι, μᾶς δροσιζει, γιατί δὲν ἀφίνει τὴ λαύρα, ποῦ μᾶς τριγυρίζει νὰ χωθῇ, μέσα μας. Αὐτὸ εἶναι ὅλο. Ἐνας νόμος φυσικὸς δηλαδή, ὅπως λέει ὁ δάσκαλος.
 — Καὶ ποῦ τὸν μάθανε οἱ χωριάτες ;
 — Ἐκεῖ ποῦ τὸν μάθανε κ' οἱ προβατίνες. Στὸ βιβλίο, ποῦ δὲ λέει ποτὲ ψέμματα. Ὅλα τ' ἄλλα βιβλία λένε ψέμματα. Ἄλλο πολλὰ κι' ἄλλο λίγα.
 — Τοῦ λόγου σου τί λές ;
 — Δὲ μὲ βλέπεις ; Δροσολογιέμαι ! Ὁ ἥλιος μοῦ χτυπάει τὴ ράχη μου καὶ γυροδεῖ νὰ μοῦ φτάσῃ ὡς τὸ κόκκαλο. Ποῦ νὰ περάσῃ ὁμως ; ἔμαι ταμπούρωμένος δυνατά. Τὰ βέλη τοῦ Λοξία σπάζουν ὅλα ἀπάνω στὴν κάππα μου. Ἐσὺ ὁμως δυστυχιμένε, μὲ τὰ καλοκαιρινὰ σου...
 — Ψήνομαι.
 — Τὸ βλέπω. Καὶ τὰ ψηστικὰ ἀκριβοπληρωμένα.
 — Τί νὰ γίνῃ ! Μιὰ ἰδέα, βλέπεις, εἶναι καὶ τὸ ρούχο.
 — Ὅλα τὰ πράγματα εἶναι μιὰ ἰδέα. Δὲν μοῦ λές, ἀλήθεια ; Ἐννοεῖς νὰ περάσῃς ὅλο σου τὸ καλοκαίρι μὲ τὸν τρόπον αὐτό ;

— Κι' αὐτὸ καὶ τὸ ἄλλο κι' ὅλα τὰ καλοκαίρια. Θὰ παραθερίσω στὴν καλύτερη ἐξοχὴ τοῦ κόσμου.

— Σὲ ποιά ἐξοχὴ ;

— Μέσα στὰ χειμωνιάτικά μου... Μὰ ποῖος εἶναι αὐτός, ποῦ ἔρχεται ἀγριεμένος κατεπάνω μας ; Μήπως εἶναι ὁ ράφτης σου ; Τοῦ χρωστᾶς ;

— Ὅχι, ἀδερφέ ! Δὲν τὸν βλέπεις ; Εἶναι κλητήρας ἀπὸ τὸ Δρομοκαίτειο. Μοῦ φαίνεται πὼς ἔρχεται νὰ σὲ πάρῃ στὴν ἐξοχὴ του. Νά τον ! Σοῦ κάνει νόημα νὰ ζυγώσῃς.

— Καὶ ὁμως τὸ ρούχο εἶναι μιὰ ἰδέα.

— Μιὰ ἰδέα, μὰ κ' ἕνας ράφτης. Ὅταν ἡ ἰδέα τὰ μπλέξῃ μὲ τὸν ράφτη καὶ τὴν ἰδέαν νάχουνε σφίξῃ κ' οἱ ζέστες, τότε μπαίνει στὴ μέση τὸ Φρονοκομείο. Ἐτοιμάσου λοιπόν, φίλε μου, γιὰ τὴν ἐξοχὴ σου.

— Κατάλαβα ! Οἱ ραφτάδες κάνουνε συνομοσία μὲ τὸ Δρομοκαίτειο.

— Καὶ ποῦ νὰ σφίξουν ἀκόμα οἱ ζέστες !

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Γαλλία

— Πέντε πολὺ ἄμορφα μικρὰ ποιήματα δημοσιεύει ὁ Guy - Charles Gros στὸ τεύχος τῆς 1ης τοῦ Μᾶη, τοῦ «*Mercur de France*», καὶ θὰ θέλαμε νὰ τὰ διάβαζαν καμπόσοι καμπόσοι γιὰ νὰ δοῦνε πὼς μπορεῖ ἕνας ποιητὴς νὰναι μωδέρνος, πρωτότυπος, θαδὸς κὶ ὠραῖος, δίχως κωκοραμμένα παραδοξολογήματα, ἄσχημα τραυλισματα, ουνταχτικά μεροδέματα, καὶ ποικιλογίες, καὶ δίχως—ὀδηγητές. Θὰ μᾶς ἀπαντήσῃνε βέβαια πὼς ὁ Gros δὲν εἶναι μεγάλος. Ἄ, βέβαια καλὸ εἶναι νὰναι κανεὶς μεγάλος, ὁμοῖς εἶναι κανεὶς δὲν εἶναι μεγάλος, καλὸ εἶναι νὰναι καὶ δευτερότερος.

Δὲν ἀπέχομε στὸν πειρασμὸ καὶ δάζουμε ἐδῶ τις δὺο τελευταῖες στροφὲς τοῦ ποιήματος ποῦ ἐπιγράφεται «*Des siecles ont passé...*»

Tout tombe sans repit dans des goutfres avides.
 Recueille-toi, mon coeur, et pèse ce néant ;
 tes pauvres battement son vains dans le temps vide,
 vains comme la poussière et vains comme le vent !

Accepte et te résigne. Il n' est point de remède.
 Bien mieux que de te plaindre, envie le saint repos
 de peuples disparus, des Perses et des Mèdes
 un peu plus tôt venus et morts un peu plus tôt.

Φανταζόμαστε τὸ θεῖο χαμόγελο τῆς ὑπεροχῆς τῶν καμπόσων καμπόσων, διὰν διαβάσουν καὶ ἂν διαβάσουν τοὺς στίχους τοῦ Γάλλου ποιητῆ. Ὅμως ἐμεῖς γιὰ νὰ τοὺς δώσουμε τὴν εὐχαρίστηση νὰ μειρῶσιν τὴν ὑπεροχὴν τοὺς ἀκόμα καλύτερα, ἀνιγγράφουμε

και τους παρακάτω στίχους από άλλο ποίημα, άκόμα πού άπλοϊκό:

As-tu dans le monde
un ami profond
qui comprend ton coeur
et qui t'aide à vivre
selon tes raisons ?

Entre tant de villes
et tant de demeures,
as-tu trouvé, frère,
la bon ne maison
où le soir est clair
douce la lumière
et fraîche la bière
en chaque saison ? ...

Άγγλία.—Τά καινούργια ποιήματα του Κίπλινγκ. Είναι τώρα δεκάξη χρόνια από τότε πού ο Rudyard Kipling έδωσε τον τελευταίο τόμο από ποιήματά του: «Τά Πέντε Έθνη», και τα μεταξόν χρόνια άφησαν φανερά τα σημάδια τους άπάνω του. Έθνικά και κρατικά ζητήματα επηρέασαν πολύ τη σκέψη του και την καρδιά του. Τά καινούργια ποιήματα πού βγήκαν φέτος με τον τίτλο «Τά μεταξόν χρόνια», κάνουν τους συμπαιριώτες του να νοστιγούνε τον πλατό και μεγαλοστόχαστο άνθρωπισμό, τη σφιγγή και γοργή εδνυμία του άλλου Κίπλινγκ πού τους συγκινούσε και κέρδιζε τις καρδιές τους. Ίσως είναι έτσι φτιαγμένο άπ' τη φύση, διαν ό άνθρωπος γεννάει, να γίνεται δογματικός, φαιρασιτικός, να μήν έπομένει εκείνους πού έχουν διαφορετική άπ' αυτόν γνώμη—μιά πνευματική και ψυχική κατώσωση τέλεια ακατάλληλη για την ποιητική σύλληψη. Βέβαια, ξαναβρίσκει κανείς οε πολλά από τα νέα του ποιήματα τα σημάδια της παλιής του εδρωστικής και θέσμης, την άμίμητη τέχνη του να βάξει τα πράματα στη σωστή τους θέση. Είναι όμως μερικά πού άπογοητεύουν τόσο κοντά βρίσκονται με κοινότητες στιχογραφίες.

Όπως θα τό περίμενε κανείς, τό πάθος του πολέμου εμπνέει πολλά άπ' τα ποιήματά του, οάν τό «Verdicts» πού τελειώνει με τις παρακάτω στροφές:

«Είναι πάρα πολύ κοντά μας και δέν μπορούμε να νιώσουμε πόσο είναι μεγάλοι, όμως τα παιδιά μας θά καταλάβουν πότε και πού άλλαξε ή τύχη μας, και από ποιωνών τό χέρι.

«Τά παιδιά μας θα μετρήσουν την άξία εκείνων. Έμεις δέν μπορούμε παρά να είμαστε τυφλοί... Όμως ξέρουμε πως περπατούμε άπάνω οε μιά ξαναγεννημένη γη μαζί με τους σιωητες της άνθρωπότητας.»

— Μ' αίσθημα, φαντασία και νόστιμο χιούμορ είναι γραμμένα τα καινούργια ποιήματα του διαλεχτού Ιρλανδού ποιητή W. B. Yeats πού βγήκαν τελευταία με τον τίτλο «The Wild Swans at Coole». Ένας παθητικός τόνος μελαγχολίας για τα νιάτα πού φεύγον, βγαίνει από πολλά άπ' αυτά, ένα αίσθημα για τη ζωή πού γλιστρά και πάει. Τέτοιο είναι ένα άπ' τα όμορφότερα με τον έπιδό:

Μά ποιός να τόλεγε
Πώς ή καρδιά γεννά;

Ένα άπ' τα χαρακτηριστικά του ποιητή είναι ό τρόπος πού κοιτάζει τό έαντό του οάν από μακριά και μ' ένα είδος ειρωνείας

Η Μούσα του Yeats δέν είναι πολεμική.

Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ "ΤΥΠΟΣ,"

ζητεί άντιπροσώπους της εις τās έπαρχίας, ικανούς ν' αναλάβουν την πώλησιν των βιβλίων της και λοιπών εκδόσεών της επί προμηθεία.

Άπερθυντέον δι' έπιστολών:

ΕΤΑΙΡΕΙΑΝ "ΤΥΠΟΣ,"
ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3.
ΑΘΗΝΑΣ

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,"

πουλιέται σ' όλα τα βιβλιοπωλεία και τα κίόσκια. Όσοι θέλουν περασμένα φύλλα να τα ζητούν στα γραφεία του „ΤΥΠΟΥ“, Σοφοκλέους 3.

ΕΞΕΔΟΘΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ:

„ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΗ ΚΑΓΚΕΛΗ“

ΜΕ ΠΡΟΛΟΓΟ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΤΗ

οε χαοτι καλό και με χρωματιστό εξώφυλλο και πουλιέται δρχ. 3 στα Γραφεία της Έταιρείας «ΤΥΠΟΣ» (όδός Σοφοκλέους 3) και σ' όλα τα βιβλιοπωλεία. Στις έπαρχίες και στο έξωτερικό στέλνεται δίχως παραπανιστό έξοδο για ταχυδρομικά.

ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ μιά οάλα μεγάλη κ' ένα δωμάτιο, επιπλωμένα, ή μαζί ή χωριστά, πλησίον της πλατείας Όμοιοίας, όδός Ζήνωνος 1.

ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ μιά οάλα ενδύχωση, προσηλιακή, με δυό μεγάλα παράθυρα στο δρόμο και με ξεχωριστή είσοδο, οε θέση κεντρική. Πληροφορίες στα γραφεία της Έταιρείας «ΤΥΠΟΣ» (όδός Σοφοκλέους 3).